

Spolufinancováno
Evropskou unií

Závěrečná evaluační zpráva projektu

**Systemová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím
inovativního konceptu sousedských dětských skupin reg. č.
CZ.03.03.01/00/23_051/0002955**

OBSAH

Manažerské shrnutí evaluačních zjištění	4
1 EVALUAČNÍ PLÁN	6
2 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ EVALUACE PROJEKTU SDS	7
2.1 Odpovědi na evaluační otázky	7
2.1.1 Jaké jsou potřeby dětí a rodičů od služby Sousedské dětské skupiny?	7
2.1.2 Jaká je ideální podoba služby Sousedská dětská skupina z pohledu dětí, rodičů, pečovatelů a zástupců ORP/kraje?	8
2.1.3 Jak zapojení aktéři hodnotí aktuální podobu Sousedské dětské skupiny v realizační fázi pilotáže?	8
2.1.4 Průběh evaluace včetně časového kontextu	9
2.1.5 Vliv změn v rámci pilotního projektu	11
2.2 Závěrečná analýza systémového nastavení a doporučení (vyhodnocení evaluačních otázek) ...	13
2.2.1 Návrh systémových změn – ověření opatření v praxi	13
2.2.2 Evaluace ve vztahu k „učící se společnosti“ a klíčová role Úřadu práce	14
2.2.3 Regionální přístup Úřadu práce	15
2.3 Aktivity – evaluace a zjištění	16
2.3.1 Pilotáž	16
2.3.2 Pilotní ověřování adaptace dětí v sousedských dětských skupinách	17
2.3.3 Vznik metodik a příruček	18
2.3.4 Metodická příručka pro úředníky Úřadu práce	20
2.3.5 Zapojení aktérů, spolupráce a spolupřevorba řešení (kraje, rodiče, pečující)	21
2.4 Identifikovaná rizika – problémy	22
2.5 Identifikované náměty (zjištění) na nastavení služby v kontextu navrženého paragrafového znění	22
2.5.1 Finanční neudržitelnost na straně poskytovatelů služby SDS – námět na změnu financování	22
2.5.2 Nejasný právní status pečujících osob a administrativní zátěž – námět na zjednodušení, změnu statusu pečující osoby	23
2.5.3 Absence systému zastupitelnosti (zjištění – není zajištěna náhrada v případě výpadku péče)	24
2.5.4 Absence lokální podpory pečujících (zjištění pro metodické vedení)	24
2.5.5 Nedostatečná inkluze znevýhodněných dětí, jazyková bariéra pro zahraniční pečující	26
2.5.6 Vysoké počáteční investice SDS – náklady spojené s úpravami domácností	26
2.6 Doporučení	27
3 ZDROJE	31
4 PŘÍLOHY	33
4.1 Příloha 1. Doprovodné dokumenty Ukotvení role Úřadu práce a Systémové nastavení SDS	33

4.2	Příloha 2. Zadání pro Deník pečující	33
4.3	Příklady otázek dle oblastí Standardů kvality péče	34
4.3.1	Plán výchovy a péče.....	34
4.3.2	Adaptace.....	34
4.3.3	Vývoj dítěte.....	34
4.3.4	Komunikace s rodiči.....	34
4.3.5	Dodržování vnitřních pravidel.....	34
4.3.6	Bezpečnost dětí	34
4.3.7	Mimořádné situace.....	34
4.4	Příloha 3. Předloha dotazníku pro rodiče	35
4.4.1	Reflexe adaptace projektu Sousedské dětské skupiny v oblasti Standardů kvality péče	35
4.4.2	Návrhy a připomínky k chystané podobě služby Sousedské dětské skupiny.....	35
4.4.3	Cesta projektem	37
4.5	Příloha 4. Vybrané odpovědi z rodičovského dotazníku	38
4.5.1	Návrhy a připomínky k chystané podobě služby Sousedské dětské skupiny	38
4.6	Příloha 5. evaluační otázky v průběžné zprávě – doplnění k k Závěrečné zprávě	40
4.6.1	Detailní odpovědi na evaluační otázky	40
4.6.2	Cíle kvalitativní části evaluace	40
4.6.3	Zapojení aktérů.....	41
4.6.4	Způsob realizace	42
4.6.5	Evaluace z pohledu jednotlivých aktérů	42
4.6.6	Manažerské shrnutí kvalitativního hodnocení průběhu projektu	42
4.6.7	Přehled kvalitativní evaluace zapojení jednotlivých aktérů do realizace	43
4.6.8	Kvalitativní analýza dat z onboardingu a adaptace	43
4.6.9	Kvalitativní hodnocení fáze adaptace	45
4.6.10	Kvalitativní podněty k udržitelnému financování SDS.....	46
4.6.11	Kvalitativní hodnocení podpory a ukotvení pečujících v SDS	47

Manažerské shrnutí evaluačních zjištění

Závěrečná evaluace projektu sousedských dětských skupin ukázala, že navzdory hledání cest v rámci inovativnosti projektu, ohledně legislativních změn a regionálních rozdílů, byl projekt bez větších překážek realizován. Níže jsou uvedeny podrobně jednotlivá zjištění. Evaluace také reaguje na reálné možnosti financování v rámci stávajícího státního rozpočtu, zapojení Úřadů práce apod. Důležité bylo také ověření parametrů nastavení procesního řízení, které odpovídá moderním trendům a ověřeným zahraničním postupům dobré praxe. Také je zmíněno střednědobé až dlouhodobé doporučení, které umožňuje adaptaci na budoucí vývoj finančních zdrojů směrem k „ideálnímu modelu“.

V rámci Závěrečné evaluační zprávy je reagováno na to, jaká byla spolupráce s aktéry, jaké zkušenosti z této komunikace vyšly, průběh a zkušenosti z evaluace, co vše bylo vyzkoušeno pro to, aby bylo cíle dosaženo. Níže jsou uvedeny také skutečnosti, které popisují rozhodnutí, která v projektu proběhla, zda bylo možné jít jinou cestou, volit jiná řešení. Také je uvedeno shrnutí výstupů, včetně vyjádření k rizikům, úskalím a možnostem řešení systémových, i ze strany MPSV jako organizační složky státu.

Projekt „Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin“ měl za cíl vytvořit a otestovat nový model péče o děti v předškolním věku, který podporuje sladění rodinného a pracovního života rodičů. **Cílem bylo rovněž ověřit, zda tento model může fungovat jako doplněk v rámci stávajícího systému péče a vzdělávání dětí v raném věku v ČR. Projekt byl zasazen do kontextu legislativních změn a potřeb zlepšení dostupnosti předškolní péče v České republice.** Inspirací byla nízkoprahová péče v sousedských podmínkách, která podporuje inkluzi a zapojení rodičů a komunity. **Vzhledem ke změnám v zákoně o dětských skupinách se zaměřil také na vytvoření metodik a školení, která reflektují nový právní rámec. Projekt tedy se zaměřuje na systémové nastavení a testování sousedských dětských skupin (SDS) jako doplňku stávající péče o děti.** Významná část projektu se věnuje vývoji metodik pro pečující a úředníky, přičemž zahrnuje různé přístupy: Projekt byl rozdělen do čtyř klíčových aktivit:

- KA 01: Vývoj a úprava řešení
- KA 02: Pilotování a ověřování modelu sousedských dětských skupin
- KA 03: Spolupráce a spolutvorba řešení s aktéry
- KA 04: Evaluace

Projekt vycházel z předpokladu, že rodiče budou ochotni zapojit se do pilotáže, že pečující osoby budou motivovány k účasti, a že legislativní změny budou přijaty v očekávaných termínech. Pilotáž byla rozdělena s ohledem na vývoj legislativy na linku novelovou (zákonem danou) a experimentální.

Projekt sousedských dětských skupin byl koncipován jako inovativní přístup ke sladění rodinného a pracovního života. V průběhu projektu byly vyvinuty metodiky a školení, které odpovídaly aktuálním legislativním požadavkům a praktickým potřebám pečujících osob. Proces implementace zahrnoval pilotní testování, během kterého byla ověřována funkčnost navržených metodik a jejich přizpůsobení regionálním podmínkám. I přes problémy, jako byly legislativní průtahy a nedostatek zdrojů, byly klíčové cíle projektu dosaženy.

Metodiky vyvinuté v rámci projektu byly hodnoceny v podstatě jako srozumitelné, dobře strukturované a aplikovatelné. Úředníci Úřadu práce a pečující osoby ocenili zejména praktické

příklady a nástroje, jako jsou checklisty a plány výchovy a péče, které usnadňují každodenní provoz. V průběhu evaluace byly identifikovány oblasti pro zlepšení, například potřeba vizuálních prvků a modelových situací, které by mohly zvýšit použitelnost metodik v praxi.

V rámci realizace projekt čelil několika zásadním výzvám, včetně legislativních podmínek, které musí respektovat právní řád ČR a postavení MPSV jako organizační složky státu, také co se týče služby její finanční udržitelnosti, ale také absence systému zastupitelnosti pro pečující osoby. **Tyto problémy byly identifikovány jako dlouhodobé výzvy, které vyžadují komplexní řešení na úrovni státní politiky a dalšího vývoje systému SDS. Například otázka finanční udržitelnosti byla navržena k řešení prostřednictvím cílených dotací a přizpůsobení státních příspěvků reálným nákladům. Systém zastupitelnosti byl zahrnut do střednědobých plánů s cílem vytvořit flexibilní model, který odpovídá potřebám poskytovatelů i uživatelů. Tato ideální varianta je však závislá na dostupných zdrojích ve střednědobém výhledu státního rozpočtu.**

Evaluace projektu prokázala, že navržený koncept sousedských dětských skupin je v současném nastavení služeb péče o děti variantou, která je funkční, připravená na plošnou implementaci, jak jej podrobně popisují samostatné výstupy systémové uchopení SDS. **Zejména, jak bylo ověřeno v kraji Vysočina se bude jednat o doplňkovou službu ke stávajícím typům služeb péče o děti a vzdělávacím zařízením.** Získaná zpětná vazba od všech zúčastněných stran, včetně úředníků, pečujících osob a rodičů, přispěla k optimalizaci metodik a procesů. **Projekt tak vytvořil základ pro budoucí rozvoj této inovativní formy péče o děti. S ohledem na současné nastavení systému služeb péče o děti v České republice se tento koncept ukázal jako možný pro využití v praxi. V projektu byly dále diskutovány možnosti (od návrhů úprav dílčího charakteru až po návrhy charakteru značně měnícího podstatu služby, nicméně nebyly navrženy tak, aby bylo možné jasně prokázat jejich přínos a nutnost zpracování do legislativních úprav v blízkém časovém horizontu s ohledem na proces v PSP ČR).**

1 Evaluační plán

Cílem evaluace bylo systematicky kvalitativně zhodnotit dopady projektu na cílové skupiny a ověřit, zda realizované řešení odpovídá definovaným potřebám aktérů. Zároveň se evaluace zaměřila na identifikaci, zda došlo ke zlepšení kvality života a k žádoucím změnám v chování jednotlivců i organizací. Součástí hodnocení bylo také posouzení úrovně spolupráce mezi zapojenými aktéry a podpora procesu vzájemného učení mezi všemi zainteresovanými stranami. Dalšími klíčovými cíli evaluace bylo ověřit udržitelnost dosažených výsledků, posoudit potenciál rozšíření úspěšných řešení a formulovat doporučení pro systémové změny. S ohledem na charakter sociálně inovačního projektu se evaluace rovněž zaměřila na hodnocení specifik procesu realizace. Bez těchto základních informací by nebylo možné jednoznačně interpretovat výsledky ani učinit fundovaná rozhodnutí a doporučení.

Podle **Evaluačního plánu** je hlavním výstupem **Závěrečná evaluační zpráva**, která v souladu se stanoveným plánem shrnuje veškeré realizované aktivity projektu, průběh procesní i dopadové evaluace a odpovídá na dané evaluační otázky. Zpráva rovněž hodnotí míru naplnění potřeb cílových skupin, kvalitu zapojení a spolupráce aktérů, dosažené změny v kvalitě života a chování cílových skupin.

Tato Závěrečná evaluační zpráva představuje výstup projektu zaměřeného na pilotáž inovativního řešení sladování rodinného a pracovního života prostřednictvím sousedských dětských skupin. Evaluace byla realizována za účelem zhodnocení dopadů projektu, jeho procesního průběhu a navržení systémových doporučení. Aby byla zpráva skutečně **objektivní, úplná a věcně správná**, byl celý proces evaluace systematicky doplněn a revidován. S ohledem na charakter pilotního projektu se na tomto podílelo oddělení rodinné politiky a služeb péče o děti.

V rámci praktické části evaluace šlo o analýzu dopadů projektu na cílové skupiny a procesů interakce mezi jednotlivými aktéry, tj. dopady na cílové skupiny, zda řešení odpovídá potřebám aktérů, spolupráce mezi všemi zapojenými aktéry, podporu procesu učení, ověření udržitelnosti řešení a možnosti jeho rozšíření na další lokality.

Bylo také nezbytné zhodnotit cíle spojené s nastavením systémových změn a hodnocením realizace jako sociálně inovačního projektu. Tedy se jedná o **nastavení doporučení pro systémové změny**, která by umožnila přenositelnost výsledků pilotáže na širší legislativní a institucionální rámec. **Komplexní zhodnocení procesu realizace**, které zohledňuje specifika sociální inovace, přínosy a překážky implementace.

Závěrečná evaluační zpráva je koncipována v souladu s evaluačním plánem, který stanovuje metodologický rámec, cíle a klíčové otázky pro hodnocení dopadů, procesů a udržitelnosti projektu. Hlavním cílem je posoudit, zda realizovaná opatření odpovídají identifikovaným potřebám zapojených aktérů, a určit, zda vedou ke zlepšení kvality života a žádoucím změnám v chování jednotlivců i organizací. Zpráva současně hodnotí úroveň a kvalitu spolupráce mezi zapojenými subjekty a podporuje proces vzájemného učení všech zainteresovaných stran. Závěrečná evaluační zpráva zároveň formuluje konkrétní doporučení pro systémové změny na základě evidence-based přístupu, které podpoří trvalé zlepšení procesů a výsledků.

V rámci projektu se osvědčil odborný **rámec**, nezbytný pro správné posouzení projektu a jeho souladu s legislativními změnami. V kontextu legislativních změn evaluace se záměrně zaměřuje na to, jak

projekt souvisí s chystaným novým zákonem o dětských skupinách. Tím, že se evaluace opírá o konkrétní návrh zákona, který je stále ve schvalovacím procesu, poskytuje velmi aktuální a relevantní informace, současně je patrné, jak se projekt vyvíjel v dynamickém prostředí.

Vládní návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně dne 28. května 2024. Obecná i podrobná rozprava k návrhu proběhly dne 29. října 2024 během 115. schůze Poslanecké sněmovny. Pozměňovací návrhy byly následně zpracovány jako sněmovní tisk 716/5 a rozeslány dne 31. října 2024. Třetí čtení proběhlo 20. 12. 2024 na 123. schůzi. Návrh zákona schválen (usnesení č. 1245). Zpráva je vypracována s ohledem na současný stav legislativy a využívá aktuální výstupy příslušných analýz.

2 Závěrečné shrnutí evaluace projektu SDS

2.1 Odpovědi na evaluační otázky

Hlavním výstupem evaluace je shrnutí níže, v reakci na evaluační otázky, **jaké aktivity byly realizovány jejich průběh** (proces a realizace). Také jsou obsaženy zjištění, závěry a doporučení.

Evaluační plán projektu Sousedské dětské skupiny (SDS) zahrnoval klíčové evaluační otázky zaměřené na potřeby cílových skupin, ideální podobu služby a hodnocení její pilotní implementace. Analýza evaluačních otázek identifikovala potřebu individuálního přístupu, malých kolektivů a flexibilní organizace služby přizpůsobené specifickým potřebám rodin. Také otázkou bylo, jak nastavit administrativní proces spojený se zřizováním a fungováním SDS tak, aby byl pro všechny zúčastněné strany (pečující, úředník, MPSV, rodič, dítě) užitečný, podpůrný a respektoval jejich reálné potřeby.

Z pohledu pečujících i zástupců veřejné správy byla zdůrazněna nutnost **jasné legislativní podpory**, kvalitní metodické supervize a finanční udržitelnosti. Pilotní fáze potvrdila, že metodiky jsou připraveny k plošné implementaci, zároveň však odhalila výzvy spojené s financováním a legislativním ukotvením, které je nutné řešit pro zajištění jejich střednědobé až dlouhodobé udržitelnosti jako tzv. „Ideální model“.

Závěrečná doporučení se zaměřují na dlouhodobý horizont zajištění systémové podpory, rozvoj metodik, adaptaci na regionální specifika a sladění služeb s potřebami rodičů i dětí.

2.1.1 Jaké jsou potřeby dětí a rodičů od služby Sousedské dětské skupiny?

Potřeby dětí a rodičů od služby SDS: Rodiče i děti preferují individuální přístup, flexibilní docházku a vysokou kvalitu péče v menších skupinách. Klíčové je zajistit emocionální pohodu a sociální rozvoj dětí v bezpečném prostředí. Rodiče oceňují dostupnost služby v blízkosti bydliště a možnost kombinace práce s péčí o děti. Pečující osoby zdůrazňují potřebu kvalitního školení a administrativní podpory při zavádění služby.

- **Děti:** Potřeba individuálního přístupu, malých kolektivů a stabilního prostředí podporujícího jejich sociální, emocionální a kognitivní rozvoj. Klíčové jsou adaptace v přátelském prostředí a podpora základních sociálních dovedností.

- **Rodiče:** Flexibilita péče, nízkoprahový přístup a garance bezpečnosti a kvality služeb. Významné je sladění péče s pracovním režimem, což zahrnuje dostupnost služeb v rámci blízkého okolí.

2.1.2 Jaká je ideální podoba služby Sousedská dětská skupina z pohledu dětí, rodičů, pečovatelů a zástupců ORP/kraje?

Cílem bylo přinést informace o reálných potřebách pečujících, rodičů a dětí, navrhnout nastavení služby na individuální bázi a promítnout potřeby do tohoto nastavení. Také bylo cílem zaměřit se na informace pro politiky, úředníky apod. V rámci projektu byly debatovány možnosti, přístupy a nastavení této služby.

Ideální model zahrnuje malé kolektivy s maximálně čtyřmi dětmi na jednoho pečujícího – respektující pojetí „sousedské“ DS, což podporuje individuální přístup. Prostory musí splňovat požadavky na bezpečnost a prostor. **Metodická podpora** a jasně stanovené standardy kvality péče jsou klíčové pro udržitelnost. Úředníci úřadů práce a pečující doporučují flexibilitu služby, zejména pro rodiny se specifickými potřebami, jako je péče o děti s hendikepem.

- **Děti:** Malé skupiny s maximálním počtem čtyř dětí na pečující osobu, což umožňuje efektivní individualizovanou péči.
- **Rodiče:** Transparentní plán péče a výchovy, flexibilní docházka, bezpečné a podnětné prostředí.
- **Pečovatelé:** Adekvátní finanční ohodnocení, dostupnost metodické podpory a jasné legislativní ukotvení role, odborná způsobilost.
- **ORP/kraje:** Systémová integrace služby do státního systému podpory péče o děti s ohledem na regionální specifika.

2.1.3 Jak zapojení aktéři hodnotí aktuální podobu Sousedské dětské skupiny v realizační fázi pilotáže?

Zapojení aktéři v realizační fázi pilotáže ocenili **praktické nástroje** a příručky, ale upozornili na potřebu vizuálních prvků a modelových situací. **Pilotní testování** potvrdilo připravenost metodik na plošnou implementaci, avšak odhalilo výzvy v oblasti **financování a legislativy**. Klíčová role Úřadu práce, která vznikla v rámci realizace projektu, byla hodnocena pozitivně, zejména v oblasti supervize a metodické podpory. **V rámci ověřování byla zdůrazněna potřeba pružného přístupu k poskytování služby s důrazem na individuální péči a bezpečnost.** Výstupy projektu poskytují základ pro další rozvoj sousedských dětských skupin jako inovativní formy péče o děti, která podporuje sladění rodinného a pracovního života.

- **Silné stránky:** Pilotní projekt ukázal vysoký potenciál SDS individuální formy péče. Metodiky byly hodnoceny jako srozumitelné a snadno aplikovatelné.
- **Slabé stránky:** časová nesouslednost legislativy a nejasnosti ohledně právního statusu pečujících osob – v rámci nutnosti pilotního ověřování jako nástroje MPSV. Omezené zdroje pro financování služby. Nutnost hledat legislativně vhodné nástroje zapojení pečujících osob.
- **Zapojení aktérů:** Pozitivní zpětná vazba od rodičů, pečujících a zástupců krajů podtrhuje smysluplnost služby. Nicméně regionální rozdíly vyžadují větší individualizaci přístupu a velkou časovou dotaci a pružnost komunikace

- **Doporučení:** Systémová podpora pečujících a kontinuální zlepšování metodik, včetně zapojení vizuálních prvků.
- **Pozitivní aspekty:** Vysoká srozumitelnost metodik a jejich přizpůsobitelnost regionálním podmínkám. Aktivní zapojení rodičů a pečujících do optimalizace a nastavení procesů v konkrétních případech. Efektivní vzdělávací programy zvyšující odborné kompetence zapojených aktérů.
- **Výzvy pro střednědobý horizont:** Finanční neudržitelnost v některých případech a absence systému zastupitelnosti pečujících. Legislativní průtahy ovlivňující implementaci. Potřeba vizuální podpory a modelových příkladů v metodikách.

Evaluační otázky	Způsob zodpovězení	Klíčová zjištění
Jaké jsou potřeby dětí a rodičů od služby Sousedské dětské skupiny?	Kombinace polostrukturovaných rozhovorů, dotazníků a pozorování.	Rodiče preferují dostupnost a flexibilitu, děti vyžadují malé skupiny s individuálním přístupem. Klíčová je podpora sociálního a emočního rozvoje v bezpečném prostředí.
Jaká je ideální podoba služby Sousedská dětská skupina z pohledu dětí, rodičů, pečovatelů a zástupců ORP/kraje?	Analýza dotazníků, focus groups a konzultací s pečujícími a úředníky.	Optimální model zahrnuje malé kolektivy (maximálně 4 děti na pečujícího), metodickou podporu a jasná pravidla. Důraz na flexibilitu a inkluzi.
Jak zapojení aktéři hodnotí aktuální podobu Sousedské dětské skupiny?	Hlubkové rozhovory, zpětnovazební dotazníky a analýza pilotních testů.	Aktéři oceňují metodickou podporu a efektivní zapojení, avšak identifikovali výzvy v oblasti financování a legislativní nejistoty.

2.1.4 Průběh evaluace včetně časového kontextu

1. Fáze příprav (do prosince 2023): V přípravné fázi probíhaly konzultace s klíčovými aktéry zahrnujícími Síť pro rodinu, Aperio, Asociaci poskytovatelů dětských skupin, Sto skupin a Národní pedagogický institut. Tyto konzultace se zaměřily na ověření vhodnosti navrhovaných přístupů k SDS a vytvoření výchozí metodiky. Podrobněji viz průběžná zpráva.

2. Rozhovory v krajích (leden 2024): Rozhovory byly realizovány v Moravskoslezském, Zlínském, Ústeckém, Plzeňském a Olomouckém kraji. Cílem bylo získat zpětnou vazbu na připravovaný koncept SDS od zástupců krajů a dalších zapojených subjektů, také zjistit očekávání krajů a jejich představy o implementaci SDS. Konzultace zahrnovaly odborníky z oblasti státní správy, neziskového sektoru i akademických institucí. Podrobně viz příloha.

3. Zahájení testování metodik (březen, duben 2024): Testování metodiky bylo spuštěno formou uživatelských testů s úředníky Úřadu práce (ÚP) a pečujícími osobami. První kolo testování zahrnovalo

pět úředníků a pět pečujících, následně bylo promítnuto do dalších verzí. Metodika byla testována tedy ve třech vlnách (jaro, léto, podzim) na skupinách úředníků z Úřadu práce (ÚP) a pečujících osob. Testování zahrnovalo individuální i skupinové přístupy a bylo zaměřeno na získání zpětné vazby k jednotlivým iteracím metodiky. Vysoká variabilita mezi regiony v očekávání a připravenosti na implementaci SDS podtrhla potřebu přizpůsobení metodiky specifickým podmínkám jednotlivých krajů. Podrobně viz příloha.

4. Postupné zapojení cílových skupin (duben–červen 2024): Testování probíhalo ve třech vlnách (jaro, léto a podzim). Každá vlna umožnila iterativní vylepšení metodiky na základě podnětů od cílových skupin. Součástí testování byly reflektivní deníky pečujících a zpětnovazební dotazníky rodičů, které se zaměřovaly na kvalitu péče a podporu při zavádění SDS. Pečující osoby využívaly i online platformy, které sloužily k systematickému sběru dat a analýze jejich zkušeností. Podrobněji viz příloha.

5. Analýza dat a zpracování závěrečné zprávy (září–listopad 2024): V této fázi probíhala analýza získaných dat, jejich interpretace a příprava závěrečné evaluační zprávy. Byly provedeny individuální rozhovory s pečujícími, aby byly detailně popsány jejich zkušenosti s metodikou. Podrobněji viz příloha.

V rámci projektu byly definovány následující klíčové ukazatele výkonu, které hodnotí účinnost a efektivitu jednotlivých fází realizace, konkrétně fáze onboardingu a adaptace, a dále vzdělávacích aktivit. Pilotní fáze odhalila nutnost průběžného monitoringu kvality a systémové podpory v terénu. Byly identifikovány klíčové role ÚP, včetně poskytování supervize a administrativní podpory pro pečující osoby. Podrobně viz příloha.

2. Fáze onboarding

Zapojení účastníků:

- Do fáze onboardingu bylo zapojeno 14 pečujících osob.
- Na základě předem stanovených kritérií a evaluačních postupů bylo pro další spolupráci ve fázi adaptace vybráno 7 pečujících osob.

Proces onboardingu přispěl ke zvýšení odborných kompetencí zapojených pečujících a posílení jejich připravenosti na adaptaci v sousedských dětských skupinách. Podrobně viz příloha.

3. Fáze adaptace

Ve fázi adaptace se projektu aktivně účastnilo 7 pečujících osob, 23 rodičů a 41 dětí. Adaptace umožnila testovat nastavení metodiky v reálném prostředí a přizpůsobovat ji na základě zpětné vazby od všech zúčastněných aktérů. Podrobně viz příloha.

4. Vzdělávací aktivity

Vzdělávacích aktivit se účastnilo celkem 137 osob.

Celkový počet podpořených osob (v rozsahu více než 40 hodin): 62 osob.

- Úředníci Úřadu práce ČR: e-learningových aktivit zaměřených na přípravu a implementaci sousedských dětských skupin se účastnilo **celkem 121 osob, z toho 54** absolvovalo aktivity v rozsahu větším než 40 hodin celkem.

- Pečující osoby a zájemci o službu: vzdělávacích aktivit, zahrnujících online i prezenční formy školení se účastnilo celkem **16 zájemců o službu, z 8** se účastnilo v rozsahu větším než 40 hodin.

Program vzdělávání vedl ke zlepšení odborných dovedností a připravenosti úředníků ÚP a pečujících osob na implementaci služeb sousedských dětských skupin. Podrobně viz příloha.

Hodnocení ukazuje na úspěšnost jednotlivých fází projektu i vzdělávacích aktivit. Onboarding a adaptace umožnily efektivní zapojení a přípravu pečujících osob. Vzdělávací program významně přispěl ke zvýšení kapacit a odbornosti zapojených aktérů.

Tyto výsledky potvrzují, že projekt systematicky naplňuje cíle stanovené v jeho počátečním návrhu, a to i přes průběžně zdolávané problémy, a poskytují relevantní podklady pro další rozvoj legislativních a praktických rámců v oblasti sousedských dětských skupin.

1. **Udržitelnost financování:** Zavést cílené dotace a přizpůsobit státní příspěvky reálným provozním nákladům.
2. **Podpora pečujících:** Posílit metodické vedení a supervizi, včetně rozšíření již stávajících e-learningových platforem.
3. **Regionální adaptace:** Zohlednit specifika regionů v metodikách a postupech implementace.
4. **Systémová integrace:** Podporovat legislativní ukotvení SDS jako formy nízkoprahové péče.

2.1.5 Vliv změn v rámci pilotního projektu

Projekt předpokládal legislativní změny: novela zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů (dále jen „zákon o dětských skupinách“), která zahrnuje mimo jiné legislativní ukotvení sousedských dětských skupin, měla nabýt účinnosti 1. 1. 2024). Dalšími předpoklady bylo aktivní zapojení cílových skupin a hladká implementace nově vytvořených metodik. Důležitou roli hrálo partnerství s krajským úřadem kraje Vysočina.

Realizace projektu byla velmi flexibilně přizpůsobována aktuálním změnám, ať už změně právního rámce (tj. nemožnost poskytovat službu péče o dítě v dětské skupině, pečovat o malé děti bez přítomnosti jejich rodičů v obydlí osoby poskytující službu), změně orgánu veřejné moci, do jehož kompetence má být služba svěřena, nebo zjištěným potřebám cílových skupin.

Hlavními důvody změn byla zpoždění legislativního procesu, která vedla k úpravě pilotáže, a zpětná vazba od krajských úřadů a dalších aktérů. Původní koncept kontrolní odpovědnosti krajských úřadů byl převeden na Úřad práce ČR. Tyto změny zásadně ovlivnily průběh projektu a vyžádaly si zásadní úzké propojení s věcným útvarem.

Během realizace projektu byla připravena a projednávána novela zákona č. 247/2014 Sb., která obsahuje zásadní úpravy pro ukotvení SDS v právním rámci České republiky. Projekt byl připravován komplementárně s předpokládanou účinností k 1. lednu 2024. Meziresortní připomínkové řízení však bylo oproti předpokládanému harmonogramu prodlouženo. Návrh změny zákona byl schválen vládou a předán k projednání Poslanecké sněmovně 28. května 2024. V prosinci 2024 prošel legislativní proces fází třetího čtení (které proběhlo 20. 12. 2024 na 123. schůzi), účinnost novely je plánována od 1. května 2025. Během delšího legislativního procesu došlo k výrazným proměnám v souvislosti

s rychlým vývojem v oblasti digitalizace. V tomto smyslu byl připraven poměrně rozsáhlý pozměňovací návrh zahrnující změny v oblasti financování, provozu a kontroly dětských skupin, včetně sousedských. Další zásadní navrhovanou změnou je přesun výkonu agendy dětských skupin z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad práce ČR, a rovněž přenesení kontrolní a podpůrné odpovědnosti k sousedským dětským skupinám na Úřad práce ČR. Pozměňovací návrh má širokou politickou podporu a velkou pravděpodobnost přijetí, z toho důvodu projekt flexibilně zareagoval v aktualizaci metodik a pilotního testování na tento vývoj. Posun termínu schválení novely měl přímý vliv na časový harmonogram pilotáže. **Tato skutečnost byla pravidelně komunikována mezi cílovou skupinou, a to jak pečujícími, tak zástupci obcí a dalších zapojených subjektů.** Zájemci o účast v pilotáži byli informováni, že časový rámec projektu nenavazuje přímo na legislativní ukotvení SDS, čímž se zajistila kontinuita zapojení i přes zpoždění schvalovacího procesu.

Do pilotáže byly zařazeny změny metodiky, které zohledňovaly nově definované odpovědnosti Úřadu práce. Tato úprava umožnila lepší integraci podpory pečujících osob prostřednictvím nástrojů, jako jsou e-learningové platformy a bagatelní podpora. Tyto inovace přispěly ke zvyšování kvality péče a profesionalizaci poskytovatelů SDS.

Na základě připomínek krajů byla **kontrolní a podpůrná odpovědnost** přesunuta na **Úřad práce ČR**. Tato změna byla již promítnuta do připravovaných metodik a ovlivnila celý proces pilotáže.

Metodika pilotáže byla aktualizována tak, aby reflektovala posuny legislativního procesu a nové odpovědnosti Úřadu práce ČR. Pečující osoby byly informovány o časově omezené povaze pilotáže a o tom, že účast v projektu neodpovídá okamžitému zavedení sousedských dětských skupin do praxe. Tato informace byla také sdělena jednotlivým zástupcům ORP prostřednictvím krajských úřadů.

12

Navzdory všem potížím byl vývoj a evaluace metodiky sousedských dětských skupin úspěšně realizován v souladu s upraveným legislativním a organizačním rámcem. Zásadní změny, jako je přesun odpovědnosti na Úřady práce ČR a adaptace harmonogramu na legislativní proces, umožnily pokračování pilotáže a její efektivní přizpůsobení novým podmínkám. Metodika byla aktualizována tak, aby odrážela posuny v legislativě, což vytvořilo pevný základ pro budoucí zavedení služby sousedských dětských skupin.

Pilotní projekt sousedských dětských skupin (SDS) čelil zásadním omezením vyplývajícím z absence odpovídajícího právního rámce. Tato situace znemožnila realizovat plnohodnotné pilotní testování služby, kdy by péče o děti probíhala bez přítomnosti rodičů. V rámci pilotáže však bylo možné ověřit proces adaptace dětí za přítomnosti rodičů, což umožnilo testovat některé klíčové parametry služby. Tento přístup poskytl zpětnou vazbu od zúčastněných osob, které byly do projektu zapojeny jako členové realizačního týmu, a aktivně tyto osoby přispěly k hodnocení a zdokonalování služby.

Adaptace, jakožto fáze realizace péče s přítomností rodičů, byla klíčovou částí pilotního procesu. Přítomnost rodičů umožnila sledovat, jak děti reagují na prostředí SDS, a přispěla k efektivnímu ověření aspektů služby, jako je kvalita interakce mezi pečujícími osobami, dětmi a rodiči. **Adaptace byla zvolena z důvodu zajištění bezpečné fáze projektu všech zúčastněných stran.**

Onboarding byl strukturován do dvou odlišných přístupů, označovaných jako „**novelová**“ a „**experimentální podoba**“, což poskytlo pečujícím osobám možnost volby přístupu, který lépe odpovídal jejich preferencím a potřebám. „**Novelová podoba**“ kladla důraz na vypracování **Plánu**

výchovy a péče (PVP), který odpovídal legislativním požadavkům a stanovil strukturovaný rámec pro poskytování služby. Tento přístup umožňoval pečujícím osobám důkladněji se zaměřit na standardizované aspekty péče a připravit se na budoucí legislativní ukotvení služby. „**Experimentální podoba**“ **onboardingové fáze** nabízela pečujícím větší míru flexibility při vytváření vlastního modelu předškolní péče. Tento přístup umožnil pečujícím osobám přizpůsobit strukturu a obsah služby jejich individuálním potřebám a možnostem, čímž byl podpořen inovační charakter projektu. Experimentální podoba také poskytla cenné poznatky o možnostech, jak efektivně reagovat na rozmanité situace a potřeby dětí i rodičů v reálném provozu.

Změny umožnily lépe reflektovat potřeby aktérů projektu a legislativní kontext. Například využití e – learningových platforem bylo klíčové pro vzdělávání pečujících. Změny byly nezbytné pro zajištění efektivity projektu v měnících se podmínkách. Například přesun odpovědnosti na úřady práce zajistil lepší návaznost na lokální struktury.

2.2 Závěrečná analýza systémového nastavení a doporučení (vyhodnocení evaluačních otázek)

2.2.1 Návrh systémových změn – ověření opatření v praxi

Dokument „Návrh systémových změn – Sousedské dětské skupiny“ vznikl také v rámci tohoto projektu a je důležitým podpůrným dokumentem, který reflektuje cíl zavést inovativní službu péče o děti na individuálním charakteru. Dokument popisuje legislativní, organizační a finanční rámec doporučení vzešlých z projektu (jako celku) nutný pro implementaci tohoto modelu, vycházející z výsledků pilotního testování ale také ze zkušeností z mezinárodní praxe příkladů vhodných pro ČR. „Návrh systémových změn“ a v něm obsažená doporučení odpovídá dostupným finančním zdrojům ve státním rozpočtu a mezinárodním standardům kvality (optimální model). Další doporučení jsou směřována na střednědobý nebo dlouhodobý výhled směrem k tzv. ideálnímu modelu v závislosti na dostupných zdrojích ve státním rozpočtu a v závislosti na aktuálně klesající porodnosti.

Systém SDS je navržen jako kombinace národních standardů a regionální flexibility. Hodnocené prvky zahrnují, **centralizované řízení kvality**, tj. Úřad práce bude zodpovědný za evidenci poskytovatelů, financování a kontrolu kvality, **digitalizace procesu**, tj. zavedení elektronické platformy pro registraci, monitoring a vyplácení příspěvků a **podporu regionálních specifik**, kdy systém reaguje na odlišné potřeby venkovských, příměstských a sociálně znevýhodněných oblastí.

Za inovativní ohledně systému lze uvést plnou digitalizaci agendy Úřadu práce umožňuje efektivní a transparentní řízení, kdy účastníci projektu toto označili za přínos. Úřad práce bude fungovat jako strategická organizace pro SDS, i SDS samotné dle ověření umožňují přizpůsobení regionální podmínkám, čímž zajišťují dostupnost i v odlehlých oblastech. Na Vysočině se toto prokázalo přímo v terénu, zkušenostmi rodičů i pečujících osob. Co se týče výchovného modelu, v rámci ověření péče o dítě přímo v domácnostech tento Model EduCare propojuje péči o děti s podporou zaměstnatelnosti

Systémové nastavení SDS, tak jak je popsáno ve výstupu projektu, odpovídá také mezinárodním standardům a je **v souladu s možnostmi státního rozpočtu (optimální model)**. Zkušenosti z pilotní fáze potvrzují funkčnost a připravenost modelu na plošnou implementaci navzdory tomu, současně **je nezbytné nepřetržité vstupní a následné vzdělávání všech zúčastněných aktérů, včetně zaměstnanců**

Úřadu práce. Navrhovaná opatření podrobně popsaná v dokumentu řeší klíčové výzvy, jako jsou regionální nerovnosti, kvalita péče a finanční udržitelnost. **Implementace SDS přináší České republice moderní a flexibilní systém předškolní péče, který odpovídá potřebám současné společnosti. Cesta k ideálnímu modelu, jaký si představují respondenti z pilotního ověřování je závislá na dostatečných zdrojích ve státním rozpočtu.** Aktuálně není závislá na dalších legislativních úpravách.

2.2.2 Evaluace ve vztahu k „učící se společnosti“ a klíčová role Úřadu práce

V rámci evaluace je nezbytné uvést praktické využití dokumentu „Doporučení možností ukotvení role Úřadu práce při koordinaci a zajištění předškolní péče v ČR“. Tento dokument uvádí změny v legislativním a organizačním nastavení systému sousedských dětských skupin (SDS), včetně implementace plné digitalizace, nových kompetencí Úřadu práce (ÚP ČR) a regionální diverzifikace. Systémové řešení SDS takto odpovídá mezinárodním standardům a je implementovatelné v podmínkách státní správy ČR. **Zde bylo poměrně náročné v rámci průběhu projektu přenastavit část agend SDS na ÚP a zapojit vhodně ÚP do procesu realizace projektu a vyžádalo si kreativitu a flexibilitu všech stran.**

V praxi lze tedy realizovat návrhy dle novely zákona č. 247/2014 Sb., která přenáší agendu SDS pod ÚP ČR, zavedení elektronické aplikace pro správu a monitoring SDS – zde v rámci pilotního ověřování a praktického zapojení ÚP došlo k pochopení významu a dalších kroků při praktickému nastavování role ÚP – nové kompetence, financování, kontrola a podpora SDS. Současně v rámci kraje Vysočina a konkrétního propojení pečujících osoba a osob z ÚP, kraje a MPSV byla patrná realistická propojení se strategiemi a regionálními specifickými.

Novela zákona č. 247/2014 Sb. zavádí SDS jako veřejně podporovanou službu řízenou ÚP ČR (původně měl zastávat tuto roli kraj). Úřad přebírá odpovědnost za registraci poskytovatelů, kontrolu kvality a správu finančních příspěvků. Tím se stává hlavním garantem dostupnosti a transparentnosti systému péče o děti na národní úrovni. Toto systémové nastavení je hodnoceno jako optimální vzhledem k dostupným personálním zdrojům v regionech.

Klíčové je také zavedení **elektronické aplikace**, která integruje registraci, monitoring, správu financování a reporting. Tato aplikace podporuje efektivitu, transparentnost a minimalizuje administrativní zátěž. ÚP ČR se stává hlavním administrativním a kontrolním orgánem SDS.

Úřad práce ČR bude po účinnosti novely zákona č. 247/2014 Sb. odpovědný za správu SDS, což zahrnuje evidenci poskytovatelů (včetně souladu s provozními požadavky), kontrolu kvality, finanční řízení a metodickou podporu. Tento nový systém přináší zásadní změny oproti stávajícím postupům a vyžaduje zvýšení odborné i digitální kompetence zaměstnanců. Současná úroveň kompetencí je různorodá, což vyžaduje cílené vzdělávací intervence.

V průběhu projektu byly identifikovány výzvy, jako například regionální rozdíly v kompetencích. Zaměstnanci ÚP v různých regionech vykazují rozdílné úrovně digitální gramotnosti. Strukturálně postižené regiony navíc trpí nedostatkem kvalifikovaného personálu pečujících osob, zatímco v dynamicky se rozvíjejících regionech je situace stabilnější. Byl také identifikován nedostatek školitelů a lektorů.

Evaluační zpráva identifikovala klíčové aspekty rozvoje kompetencí zaměstnanců Úřadu práce (ÚP), které jsou nezbytné pro úspěšné zavedení sousedských dětských skupin (SDS) **v rámci učící**

se společnosti. V průběhu šetření bylo zjištěno, že zaměstnanci ÚP musí zvládnout technickou obsluhu nového elektronického systému pro správu SDS, pochopit a aplikovat zákonné požadavky na evidenci a kontrolu poskytovatelů a zajistit metodickou podporu jak pro poskytovatele služeb – pečující osoby, tak pro rodiče. Zavedení plně digitalizovaného systému zároveň přináší nutnost posílení digitální gramotnosti, která zahrnuje dovednosti v oblasti práce s daty, jejich analýzy a interpretace, kybernetické bezpečnosti a tvorby a správy digitálního obsahu. Dokument proto doporučuje zavedení microlearningu, což je inovativní přístup ke vzdělávání, který poskytuje krátké, cílené moduly umožňující rychlé osvojení specifických dovedností **v učící se společnosti.** Tento přístup podporuje průběžné doplňování znalostí reagující na změny legislativy a technologií a zároveň nabízí flexibilitu prostřednictvím dostupnosti tréninků přímo v prostředí informačního systému.

2.2.3 Regionální přístup Úřadu práce

Evaluační zpráva identifikovala, že strategie zavádění sousedských dětských skupin (SDS) reflektuje **rozdílné potřeby regionů,** což je zásadní pro dosažení rovnoměrné dostupnosti a kvality služeb péče o děti. **Strukturálně postižené regiony,** například Ústecký nebo Karlovarský kraj, vyžadují intenzivní podporu v oblastech nábory a vzdělávání personálu ÚP. Zde je situace komplikována vyšší mírou nezaměstnanosti, nižší úrovní vzdělání a omezeným počtem kvalifikovaných pracovníků v oblasti předškolní péče. Tato situace klade **zvýšené nároky na kapacity zaměstnanců Úřadu práce,** které musí poskytovat cílené školicí programy a aktivně podporovat rozvoj kvalifikace. Naproti tomu **dynamicky se rozvíjející regiony,** jako je okolí Prahy nebo Brna, čelí demografickému růstu spojenému se suburbanizací, což vytváří tlak na rychlou expanzi kapacit. V těchto regionech je nutné aplikovat flexibilní modely zaměstnávání, například podporu samostatně výdělečně činných osob, což umožňuje rychlé přizpůsobení služeb aktuální poptávce. **Stabilní regiony,** jako je **Vysočina** nebo Zlínský kraj, se vyznačují dostatečnými kapacitami a nižšími administrativními nároky, což umožňuje Úřadům práce soustředit se na standardní administrativní úkoly a podporu kontinuální kvality. Celkově evaluace prokazuje, že diverzifikovaný přístup k regionálním potřebám významně zvyšuje efektivitu zavádění SDS a přispívá k rovnoměrnému rozvoji systému v rámci celé České republiky, takto nastavený model je možné v této fázi **považovat za optimální. V rámci postupně navazující spolupráce s Úřadem práce v rámci projektu byl zajištěn proces informací, postupního aktivnějšího zapojení a konkrétního působení v terénu při pilotním ověřování (např. komunikace s pečujícími osobami, návštěvy prostor, účast na školení apod.).**

Systémové nastavení, jak jej výstup projektu popisuje, je v souladu s mezinárodní praxí a odpovídá dostupným zdrojům státního rozpočtu. V průběhu projektu byly diskutovány další možnosti ohledně podpory v terénu, zajištění administrativní oblasti a delegování odpovědnosti. Nicméně s ohledem na systémovost řešení nebylo snadné finálně koncepčně navrhnout zapojit právě kraje v rámci ČR. Vysočina však byla v tomto přínosem, s ohledem na aktivity v sociální oblasti.

2.3 Aktivity – evaluace a zjištění

2.3.1 Pilotáž

Pilotní ověření projektu Sousedských dětských skupin (SDS) mělo za cíl prověřit funkčnost a realizovatelnost tohoto modelu péče v experimentálním i „novelovém“ režimu. V rámci realizace projektu byly identifikovány a řešeny výzvy související s omezenými kapacitami a legislativní nejistotou. **Pilotáž byla rozdělena do dvou hlavních fází: onboarding (příprava pečujících osob) a adaptace (praktická realizace péče).** Proces pilotáže zahrnoval spolupráci se 14 pečujícími osobami a odpovídajícím počtem rodin. Testování probíhalo v souladu s předem stanovenou metodologií, která se zaměřovala na praktické aspekty fungování SDS a jejich přínos pro zapojené skupiny pečujících a rodin. **Problémy pilotáže byly identifikovány jako omezený časový prostor pro ověření pilotáže před přijetím legislativy, potřeba přizpůsobit metodiky kvůli nedostupnosti finální legislativy a logistické**

Pilotáže se zúčastnilo 14 pečujících a jejich rodiny. Realizace projektu flexibilně reagovala na možnosti právního rámce s ohledem na připravovanou novelu zákona o dětských skupinách. Dále mezi podpořené osoby patří 54 zaměstnanců Úřadu práce. Výstupy zahrnují návrhy na metodické postupy, doporučení a školení.

Pilotáž sousedských dětských skupin probíhala ve dvou fázích, onboarding a adaptace, přičemž klíčové výzvy spočívají v kapacitních omezeních a legislativních bariérách. **Zkušenosti z pilotáže umožňují identifikovat podmínky realizovatelnosti a úspěšnosti služby.** Vzhledem k neschválení právního rámce nebylo možné poskytovat péči v sousedských skupinách rodičům bez jejich přítomnosti. Tento legislativní nedostatek ovlivnil metodiku pilotáže, která byla upravena na formát umožňující přítomnost rodičů při adaptaci dětí. Pilotáž byla rozdělena do dvou hlavních přístupů: **Novelová podoba:** Vypracování plánu péče a výchovy dle předem stanovené metodiky, která reflektovala standardizované přístupy. **Experimentální podoba:** Poskytování větší flexibility pečujícím osobám pro tvorbu vlastního modelu předškolní péče, což umožnilo lépe reagovat na individuální potřeby.

Realizace pilotáže byla ovlivněna organizačními změnami, zejména přesunem agendy dětských skupin na úřady práce. Tento přesun zahrnoval udělování oprávnění, poskytování příspěvků a kontrolní odpovědnost, což vedlo ke zpoždění termínů a potřebě revize metodiky testování. **Během pilotáže byl kladen důraz na podporu pečujících osob formou metodických materiálů a e-learningu.** Doplňující bagatelní podpora umožnila lepší orientaci pečujících v požadavcích na službu a přispěla k zvýšení kvality poskytované péče.

Vývoj metodik pro pečující osoby a úředníky představoval jednu z klíčových aktivit realizovaného projektu. Tyto metodiky byly navrženy s cílem poskytnout komplexní a srozumitelný rámec pro poskytování péče v sousedských dětských skupinách (SDS). Proces jejich vývoje byl charakterizován systematickým přístupem zahrnujícím opakované ověřování efektivity a následnou implementaci zpětné vazby od klíčových aktérů. **Efektivita metodik byla ověřována prostřednictvím tří fází uživatelského testování,** která probíhala během měsíců duben, květen a červen. Testování se soustředilo na hodnocení funkčnosti a srozumitelnosti metodiky ze strany pečujících osob, kteří byli hlavní cílovou skupinou. Každá z těchto vln testování poskytla důležité informace o tom, jak jsou metodiky využívány v praxi, a přispěla ke zlepšení jejich obsahu a struktury. V první fázi uživatelského testování, která probíhala v dubnu, se metodiky zaměřily na základní orientaci pečujících v pravidlech

a požadavcích spojených s provozem SDS. **Účastníci poskytli zpětnou vazbu, která odhalila některé oblasti, jež vyžadovaly větší podrobnost nebo jasnější formulace.** Druhá fáze v květnu se soustředila na specifické aspekty denního provozu SDS, včetně plánování péče, komunikace s rodiči a organizace vzdělávacích aktivit pro děti. Zpětná vazba z této fáze vedla k důkladnému přepracování části metodiky, aby lépe reflektovala reálné provozní potřeby. Třetí fáze testování v červnu byla zaměřena na závěrečnou validaci upravených metodik a ověřování, zda implementované změny odpovídají potřebám pečujících osob. Výsledky této fáze potvrdily, že metodiky jsou dobře srozumitelné, prakticky využitelné a odpovídají požadavkům kladeným na poskytování péče v SDS.

Spolupráce s ORP, KÚ a ÚP byla základním pilířem pilotáže. Zapojení klíčových aktérů, včetně rodičů a pečujících, zajišťuje provázanost projektu s regionálními potřebami a možnostmi.

Kontinuální evaluace metodik, procesů a výsledků zajišťuje efektivní adaptaci projektu. Získaná kvalitativní data byla průběžně využívána nejen k optimalizaci pilotáže, ale také k formulaci doporučení pro legislativní změny. Podrobně viz příloha a doprovodné výstupy projektu jako Systémové nastavení, dále nová role úřadu práce.

2.3.2 Pilotní ověřování adaptace dětí v sousedských dětských skupinách

Předmětem ověřování byl proces adaptace dětí v malých kolektivech sousedských dětských skupin. Cílem bylo analyzovat dopad počtu dětí ve skupině SDS¹ na kvalitu péče a adaptabilitu dětí v prostředí navrženém podle novelizovaného zákona o dětských skupinách. **Výsledky potvrzují, že menší kolektivy přispívají k sociálnímu a kognitivnímu rozvoji dětí, avšak vyžadují vyšší finanční a personální kapacity.**

Pozorování bylo hlavní metodou sběru dat v pilotním projektu². Tento přístup umožnil zachytit dynamiku interakcí mezi dětmi a pečující osobou, identifikovat vzorce adaptace a hodnotit efektivitu aktivit. **Reflexivní záznamy pečujících** poskytly podrobný vhled do procesů, které by jinak nebyly dostupné prostřednictvím standardizovaných dotazníků. Použití kvalitativních metod zvýšilo validitu zjištění a podpořilo doporučení pro budoucí implementaci modelu SDS. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola.

V rámci evaluace byl kladen důraz na vliv počtu dětí ve skupině na kvalitu poskytované péče. Evropské standardy³ doporučují nižší počet dětí na jednoho pečovatele v mladších věkových kategoriích, což reflektuje potřebu intenzivnější péče o děti do tří let. Malé skupiny umožňují pečujícím efektivněji reagovat na individuální potřeby dětí a podporují jejich emocionální pohodu i kognitivní rozvoj. **V praxi se model sousedských dětských skupin osvědčil, přičemž čtyři děti na jednoho pečovatele**

¹ § 7 Počet dětí a nejnižší počet pečujících osob v dětské skupině. (1) Nejvyšší možná kapacita dětské skupiny je 24 dětí, nejde-li o sousedskou dětskou skupinu, ve které je **nejvyšší kapacita 4 děti.**

² Pozorování jako metoda evaluace je často označováno za „zlatý standard“ mezi kvalitativními metodami sběru dat (Murphy & Dingwall, 2007). Pozorování lidí v jejich přirozeném prostředí nejenže eliminuje problémy spojené se sebehodnocením (Mays & Pope, 1995), ale také odhaluje poznatky, které nejsou přístupné jinými metodami sběru dat, jako jsou struktury, procesy a chování, které si účastníci často neuvědomují sami (Furlong, 2010). I přes dobře zdokumentované výhody pozorování ve srovnání s jinými formami kvalitativního sběru dat však tato metoda zůstává nedostatečně využívána (Mulhall, 2003; Walshe, Ewing & Griffiths, 2012) a rozhovory stále dominují jako nejběžnější forma kvalitativního zkoumání v prostředí zdravotnického výzkumu (Morse, 2003; Phillips et al., 2014).

³ Z hlediska evropských standardů a praxe jsou nastaveny různé limity počtu dětí ve skupině podle věkové kategorie. Například pro děti do tří let je obecně preferován nižší počet dětí na jednoho pečovatele (obvykle 3–5 dětí), zatímco pro děti od tří let se běžně doporučuje skupina o 7–10 dětech na jednoho pedagoga. Tyto limity reflektují potřebu intenzivnější péče a interakce v nižších věkových kategoriích a větší míru samostatnosti starších dětí (Eurydice, 2023).

představují optimální parametr pro zajištění kvality péče. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola.

Pro evaluaci byly využity kvalitativní metody, zejména zúčastněné pozorování v přirozeném prostředí testovaných sousedských dětských skupin. Pozorování dětí probíhalo v rozmezí 3 měsíců, minimální stanovený rozsah byl šest hodin týdně, což odpovídá buď dvěma tříhodinovým blokům, nebo třem dvouhodinovým blokům týdně. Minimálně 3x za účasti evaluátorky, metodičky či jiného člena realizačního týmu. Data byla kategorizována podle klíčových aspektů: adaptace, sociální interakce a řešení konfliktů. Výsledky ukazují, že děti se rychle adaptovaly na prostředí malé skupiny, což bylo podpořeno individuálním přístupem pečující osoby. Během adaptační fáze se děti zpočátku držely stranou, ale do třetího dne vykazovaly vysokou úroveň pohodlí a důvěry. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola. Pozorování potvrdilo, že děti v malých kolektivech snadno navazují kontakty a rozvíjejí základní sociální dovednosti. Kooperativní hry, jako je stavění věží nebo role-play aktivity, vedly k rozvoji komunikace a spolupráce mezi dětmi. Konflikty byly ojedinělé a efektivně řešeny pečující osobou. Kognitivní přínosy byly zaznamenány u aktivit zaměřených na třídění tvarů a barev, které podporovaly schopnost řešení problémů a představitost dětí. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola.

2.3.3 Vznik metodik a příruček

V průběhu realizace projektu vznikly následující metodiky, které reflektují potřeby poskytovatelů sousedských dětských skupin (SDS). Tyto metodiky pokrývají klíčové aspekty založení, provozu a legislativních požadavků spojených s SDS. Dokumenty obsahují konkrétní příklady, modelové situace a postupy a jsou navrženy tak, aby se průběžně zdokonalovaly na základě zpětné vazby a praktických zkušeností. Jejich implementace je nezbytná pro úspěšnou realizaci konceptu SDS.

Metodika pro poskytovatele sousedských dětských skupin (SDS), vypracovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí, slouží jako základní dokument pro zajištění standardizovaného přístupu k provozování SDS v České republice. V průběhu realizace projektu vzniklo celkem pět verzí. Finálně hodnocená pátá verze reflektuje poznatky z pilotáže a zahrnuje právní, organizační a provozní aspekty služby, která je zaměřena na péči o děti předškolního věku v menších kolektivech. Klíčovým cílem metodiky je zajistit kvalitu péče, bezpečnost a individuální přístup k dětem, a zároveň vytvořit jasný a ucelený rámec pro provozovatele služby.

Metodika vymezuje SDS jako nový typ služby péče o děti předškolního věku, který je legislativně zakotven v zákoně o dětských skupinách⁴. Služba je poskytována v domácnostech pečujících osob nebo v jiných vhodných prostorách. Maximální kapacita SDS je stanovena na čtyři děti včetně dětí poskytovatele. Důraz je kladen na nekomerční charakter služby a povinnost registrace v evidenci Úřadu práce ČR. Metodika zdůrazňuje, že SDS nejsou alternativou povinného předškolního vzdělávání, ale flexibilní formou péče vhodnou zejména pro děti mladší tří let. Dokument stanovuje přísné požadavky na odbornou způsobilost pečujících osob, které zahrnují vzdělání ve zdravotnické, sociální nebo pedagogické oblasti či absolvování zkoušky z profesní kvalifikace. Pečující osoba musí být také zdravotně způsobilá, bezúhonná a schopná poskytnout individualizovanou péči v souladu s potřebami

⁴ Novela z. o poskytování služby péče o dítě v dět. skup. Ve schvalovacím procesu. Sněmovní tisk 716. Vláda předložila sněmovně návrh zákona 28. 5. 2024. Návrh zákona prošel obecnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Návrh zákona prošel podrobnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Podané pozměňovací návrhy zpracovány jako tisk 716/5, který byl rozeslán 31. 10. 2024 v 11:21.

dětí. Součástí povinností je vedení oddělené evidence příjmů a výdajů souvisejících s poskytováním služby a dodržování standardů kvality péče.

Prostory pro provoz SDS musí splňovat zákonné normy týkající se bezpečnosti, hygieny a kolaudace. Metodika vycházela ze současných hygienických požadavků na prostory a provoz pro dětské skupiny do 12 dětí, prostorové a provozní požadavky pro sousedské dětské skupiny budou definovány v novele této vyhlášky později. Metodika tedy specifikuje minimální požadavky, jako je plocha 3 m² na dítě, vybavení pro odpočinek, hygienické zázemí a venkovní prostory pro pohybové aktivity. Dokument rovněž zdůrazňuje povinnost splnit požadavky GDPR při nakládání s osobními údaji dětí a jejich zákonných zástupců.

Metodika zavazuje poskytovatele ke zpracování PVP, který musí obsahovat cíle výchovy, plán aktivit a individuální přístup ke každému dítěti. PVP je klíčovým nástrojem pro zajištění kvality péče a je nezbytné, aby s ním byl rodič prokazatelně seznámen. Metodika doporučuje zahrnout principy flexibilního přístupu k docházce, věkovou homogenitu či heterogenitu skupin a speciální přístup k dětem se specifickými potřebami.

Financování SDS je založeno na kombinaci rodičovských příspěvků a státní podpory, která je stanovena obdobným principem jako u dětských skupin, výše normativu je adekvátně snížena vzhledem k charakteru služby na 0,8 školského normativu⁵. Dokument zdůrazňuje nutnost finančního plánování a vedení oddělené evidence příjmů a výdajů. Státní příspěvek je osvobozen od daně a může být využit na pokrytí provozních nákladů, včetně odměn pro pečující osoby. V rámci projektu a pilotáže odměňování bylo zajištěno na Dohody s ohledem na charakter procesu MPSV a neexistence jiné právní úpravy.

Metodika poskytuje detailní návod pro implementaci sousedských dětských skupin s důrazem na dodržování právních předpisů, standardů kvality a individuální přístup k dětem. Dokument reflektuje klíčové poznatky z pilotní fáze a nabízí praktické rady pro poskytovatele, včetně řešení prostorových a finančních výzev. Doporučuje se pokračovat v testování metodiky v různých regionálních podmínkách, aby bylo možné optimalizovat její obsah a přizpůsobit ji specifickým potřebám jednotlivých komunit. Tato metodika představuje důležitý krok k rozvoji alternativních forem předškolní péče v České republice.

Dokument byl posuzován z hlediska jeho srozumitelnosti, praktické použitelnosti a možností pro další zlepšení. Respondenti z řad pečujících osob a pracovníků Úřadu práce (ÚP) poskytli cenné podněty k revizi a optimalizaci dokumentu. Výsledky evaluace potvrzují význam této metodiky jako klíčového nástroje pro zajištění standardizované a kvalitní péče v rámci SDS.

Pečující osoby kladně hodnotily celkovou srozumitelnost metodiky. Jedna respondentka uvedla: „Pravidla jsou velmi jasně napsaná. Oceňuji zejména kapitolu o evidenci dětí, která mi hodně pomohla při začátkách.“ Další vyzdvihly, že text je dobře strukturovaný a použitelný i pro osoby bez předchozích zkušeností s administrativou. Praktickou hodnotu metodiky zvýraznil například checklist o požadavcích na prostory, který respondenti používali jako manuál při úpravách domácnosti. Někteří respondenti doporučili doplnit metodiku o více vizuálních prvků, jako jsou schémata nebo ilustrace, zejména u

⁵ Normativ pro soukromé mateřské školy nebo třídy s celodenním provozem, který je stanoven Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle § 4 odst. 4 zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

kapitol týkajících se bezpečnosti a stravování. Tento návrh podporuje snahu o zajištění snadné aplikace pravidel v praxi. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola.

Pracovníci ÚP ocenili především přehlednou strukturu metodiky a její využitelnost při simulovaných kontrolách domácností. Jedna z úřednic poznamenala: „Metodika je výborně strukturovaná, zvláště část o hodnocení domácností. Naše simulované kontroly byly díky ní plynulé a rychlé.“ Rovněž zmínili, že požadavky na prostory a hygienu byly jasně formulovány a snadno vysvětlitelné pečujícím osobám. Identifikované nedostatky, jako chybějící ochrany na zásuvkách, byly během návštěv snadno odstranitelné, což potvrzuje efektivitu metodiky. Pro další aktualizaci dokumentu pracovníci ÚP doporučili zahrnout postupy pro řešení mimořádných situací, například požárů nebo nehod, a rozšířit obsah o specifické potřeby různých typů domácností. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola.

Obě skupiny respondentů shodně ocenily srozumitelnost a systematickosti metodiky. Pečující osoby vyzdvihly její praktickou použitelnost, zejména checklisty a plán výchovy a péče, zatímco pracovníci ÚP ocenili návodnost části o hodnocení domácností. Mezi návrhy na zlepšení patří doplnění vizuálních prvků, častých otázek a odpovědí, a praktických příkladů, které mohou usnadnit aplikaci metodiky v rozmanitých podmínkách. Podrobně viz příloha a samostatná kapitola. Výsledky evaluace ukazují, že Metodika pro poskytovatele a pečující osoby sousedských dětských skupin splnila očekávání obou skupin respondentů. Dokument byl hodnocen jako srozumitelný, prakticky použitelný a efektivní při nastavování standardů kvality péče. Doporučené úpravy, jako doplnění vizuální podpory a zaměření na specifické situace, mohou přispět k dalšímu zvýšení uživatelské přívětivosti a aplikovatelnosti metodiky v praxi. Tato evaluace potvrzuje, že metodika poskytuje pevný základ pro rozvoj sousedských dětských skupin jako dostupné a kvalitní formy péče o děti.

2.3.4 Metodická příručka pro úředníky Úřadu práce

Metodická příručka pro úředníky poskytuje klíčový nástroj pro správu a podporu sousedských dětských skupin (SDS). Tento dokument byl vytvořen za účelem efektivního proškolení úředníků Úřadu práce (ÚP), kteří zajišťují podporu a kontrolu při provozu SDS. Příručka stanovuje právní rámec, provozní požadavky a doporučení pro podporu pečujících osob, čímž přispívá k rozvoji kvalitní péče o děti v přirozeném prostředí.

Sousedské dětské skupiny jsou zakotveny v zákoně č. 247/2014 Sb. a upraveny prováděcí vyhláškou č. 350/2021 Sb. Úředníci ÚP jsou klíčovými aktéry v podpoře SDS. Jejich role zahrnuje vydávání závazných stanovisek ke splnění prostorových požadavků, kontrolu standardů kvality péče a poskytování metodické podpory. Příručka také klade důraz na podpůrnou roli úředníků, která zahrnuje průběžnou spolupráci s pečujícími osobami a nasměrování na odborné zdroje v případě potřeby. Prostory SDS musí splňovat zákonné normy týkající se bezpečnosti provozu a vybavení. Každé dítě musí mít k dispozici odpovídající místo pro hry, odpočinek a stravování. Metodika podrobně specifikuje technické požadavky, včetně bezpečnostních prvků, jako jsou ochranné kryty na zásuvky, bezpečnostní zábrany na schodištích a odpovídající hygienické zázemí.

Poskytovatelé jsou povinni vypracovat plán výchovy a péče (PVP), který stanovuje základní cíle výchovy a rozvoje dětí. PVP musí být v souladu se standardy kvality péče, přičemž zahrnuje postupy pro adaptaci dětí, sledování jejich vývoje a komunikaci s rodiči. Tento dokument je zásadní pro zajištění jednotného přístupu k výchově a péči na národní úrovni. Provoz SDS je financován kombinací státních příspěvků a úhrad od rodičů. Příspěvek na provoz se odvíjí od obsazenosti kapacitních míst a splnění podmínek

stanovených zákonem. Maximální úhrada od rodiče je limitována na jednu třetinu minimální mzdy. Příručka zároveň obsahuje příklady modelových situací příjmů a výdajů, které poskytovatelům usnadňují finanční plánování.

Metodická příručka pro úředníky sousedských dětských skupin poskytuje jasný a strukturovaný návod pro správu a podporu této inovativní služby péče o děti. Dokument klade důraz na standardizaci procesů, právní dodržování a podporu pečujících osob, což přispívá ke zvyšování kvality služby. Evaluace ukázala, že příručka poskytuje pevný základ pro efektivní implementaci a rozvoj sousedských dětských skupin v České republice. Doporučené rozšíření o vizuální prvky a další příklady z praxe může dále zlepšit její praktickou použitelnost.

2.3.5 Zapojení aktérů, spolupráce a spolutvorba řešení (kraje, rodiče, pečující)

Hodnocení se zaměřilo na zapojení klíčových aktérů projektu Sousedské dětské skupiny (SDS), na spolupráci mezi jednotlivými stranami a na spolutvorbu řešení s cílem posílit kapacity pečujících osob a ověřit udržitelnost tohoto modelu péče. Aktivity projektu byly hodnoceny s důrazem na transparentní komunikaci, efektivní koordinaci a budování důvěry v zapojené komunity.

Zapojení aktérů tvořilo klíčový pilíř projektu. Důraz byl kladen na:

- **Transparentní komunikaci:** Probíhala prostřednictvím workshopů, konzultací a informačních setkání s cílovými skupinami, včetně starostů, zástupců obcí s rozšířenou působností (ORP) a odborné veřejnosti.
- **Budování kapacit pečujících osob:** Aktivity zahrnovaly individuální konzultace, návštěvy domácností a náborové workshopy. Tyto činnosti podporovaly zvýšení připravenosti a kompetencí osob zapojených do projektu.
- **Podporu komunitního zapojení:** Realizační tým koordinoval interakce mezi rodiči, potenciálními pečujícími a odborníky, přičemž kladl důraz na vytvoření stabilní komunity.

Zpětná vazba od účastníků byla převážně pozitivní, což vedlo ke zvýšení povědomí o projektu SDS v dotčených komunitách. Podpora a aktivní účast krajů, obcí a rodin přispěla k posílení spolupráce na lokální i regionální úrovni. Podobně viz příloha.

Spolupráce a spolutvorba řešení. Spolupráce zahrnovala zapojení následujících subjektů:

- **Úředníků Úřadu práce:** Ti poskytovali klíčové informace k možnostem financování a legislativní podpoře SDS. Současně se podíleli na průběžném ověřování vznikajících metodických materiálů a příruček, čímž přispěli k jejich praktické využitelnosti a souladu s legislativními požadavky.
- **Rodičů a pečujících osob:** Aktivní účast rodičů na workshopech a konzultacích byla klíčová pro identifikaci potřeb a očekávání cílové skupiny. Současně se podíleli na průběžném ověřování vznikajících metodických materiálů a příruček, čímž přispěli k jejich srozumitelnosti a uživatelské přívětivosti.
- **Odborníků:** Tito poskytovali metodickou podporu při řešení organizačních a legislativních otázek.

Metody spolupráce zahrnovaly individuální a skupinové konzultace, interaktivní workshopy a návštěvy v místě realizace služby. Tyto aktivity přispěly k budování komunitní sítě zapojených osob, což vedlo k efektivnějšímu řešení problémů a větší inkluzi cílové skupiny.

2.4 Identifikovaná rizika – problémy

Během realizace projektu byly identifikovány zásadní problémy, které ovlivnily jeho průběh a výsledky. Jedním z klíčových problémů byla různorodost motivací a bariér mezi zapojenými aktéry. Rozdílné potřeby a očekávání jednotlivých stran komplikovaly dosažení konsenzu při tvorbě řešení. Tento problém byl výrazně ovlivněn průtahy v legislativním procesu, které vedly k nejistotě ohledně časového rámce implementace služby. Někteří pečující, kteří plánovali zahájit poskytování služby od ledna následujícího roku, hledali jiné profesní příležitosti, pokud nebyli schopni čekat na možný legislativní posun do května.

Dalším významným problémem byly výzvy spojené s organizací interaktivních setkání. Příprava a realizace workshopů vyžadovaly značné úsilí, především kvůli rozdílným očekáváním účastníků a jejich časové dostupnosti. Tyto faktory často komplikovaly efektivní komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými zapojenými stranami.

Rizikem také bylo nastavení služby – ověření bez možnosti využití legálních možností v terénu – tedy neexistující mechanismus, kdy je možné pilotovat službu (případně jiné opatření) bez legislativního ukotvení. Z tohoto důvodu bylo nezbytné zajistit pilotní ověřování formou tzv. adaptace (poskytování péče za účasti rodičů, uzavření dohod s pečujícími a MPSV).

Projekt Sousedských dětských skupin (SDS) nicméně i přes úsilí překonání rizik prokázal, že efektivní zapojení aktérů a spolupráce mezi jednotlivými stranami jsou klíčovými faktory pro dlouhodobou udržitelnost a rozvoj tohoto modelu péče.

2.5 Identifikované náměty (zjištění) na nastavení služby v kontextu navrženého paragrafového znění

V rámci pilotáže, rozhovorů a dalších setkání vplynuly náměty na nastavení služby, které reagují na sdělení týmu a dalších aktérů, jak by bylo vhodné službu nastavit, aby byla atraktivnější, více využívaná a dále rozvíjená. Níže jsou uvedeny diskutované možnosti nastavení služby, co bylo řešeno ze zpětné vazby.

2.5.1 Finanční neudržitelnost na straně poskytovatelů služby SDS – námět na změnu financování

Současný navržený normativ financování ve výši 0,8 dle názoru zapojených pečujících nemusí postačovat k pokrytí skutečných nákladů spojených s provozem sousedských dětských skupin. Tento nedostatek může demotivovat potenciální poskytovatele služby, zejména rodiče na rodičovské dovolené, kteří často kombinují péči o vlastní děti se zajišťováním SDS. Finanční omezení tak může ohrozit nejen jejich motivaci, ale i dlouhodobou udržitelnost této služby. Podrobně viz příloha.

Zahraniční systémy (family day care Systems), například v Kanadě a Austrálii, často čelí nedostatečnému financování ze strany státu, což omezuje dostupnost a kvalitu péče. V Kanadě je tento

problém částečně řešen cílenými dotacemi pro nízkopříjmové rodiny, zatímco Austrálie poskytuje podporu prostřednictvím národních a místních grantů. Tato řešení však vyžadují vysoké nároky na státní rozpočet, které je třeba řešit ve střednědobém výhledu a nelze je řešit v krátkodobém horizontu nabytí účinnosti novely zákona.

Normativ pro sousedské dětské skupiny vychází z normativů poskytovaných na 1 dítě v soukromé mateřské škole podle zákona č. 306/1999 Sb., kde je nároková část 60 % stanoveného normativu, na 100 % normativu se zvýší po kladném hodnocení České školní inspekce. Požadavky pro sousedskou dětskou skupinu jsou nastaveny dle charakteru služby, včetně kratšího povinného rozsahu provozní doby. Tedy poskytnutí na 1 dítě v sousedské dětské skupině 80 % normativu stanoveného na 1 dítě v soukromé mateřské škole s kladným hodnocením České školní inspekce, se jeví jako v tomto srovnání jako adekvátní. **Předškolní vzdělávání a péče je obecně finančně nedocena.**

Toto zjištění identifikuje problém, který je typický i pro zahraniční systémy obdobného charakteru. Navzdory této skutečnosti nepředstavuje překážku pro plošné zavedení sousedských dětských skupin. Identifikovaný problém bude řešen ve střednědobém výhledu. Finanční parametry budou upravovány ve střednědobém horizontu. Návrh řešení závisí především také na možnostech státního rozpočtu a nastavení priorit a celkového systému služeb péče o děti v ČR.

2.5.2 Nejasný právní status pečujících osob a administrativní zátěž – námět na zjednodušení, změnu statusu pečující osoby

Jedním ze zjištění jsou nejasnosti v právním postavení pečujících osob. Pilotní projekt a jeho evaluace identifikovaly nejasnosti ohledně právního postavení pečujících osob jako jeden z klíčových problémů ovlivňujících zájem o poskytování péče v dětských skupinách. Přestože fyzická osoba působící jako osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) jako poskytovatel služby péče o dítě v dětské skupině není novým prvkem právního řádu – její činnost je již zakotvena v § 3 odst. 2 písm. i zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině – mnoho zájemců o založení dětské skupiny nemá dostatečné povědomí o svých daňových a účetních povinnostech spojených s tímto statutem. **Tyto nejasnosti jsou často důsledkem faktu, že se poskytovatelé primárně orientují na samotnou péči o děti, zatímco administrativní a legislativní otázky jsou pro ně méně srozumitelné.**

Na základě evaluačních zjištění projektu bylo konstatováno, že **právní status pečující osoby v rámci současného legislativního rámce nevyžaduje další právní úpravy.** Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) již v únoru 2022, ve spolupráci s Ministerstvem financí, vypracovalo metodiku, která poskytuje praktický návod pro stávající poskytovatele. Tato metodika byla podrobena opakovaným konzultacím a během její implementace nebyly zjištěny žádné zásadní problémy v aplikační praxi. **Nicméně, evaluace ukázala, že z důvodu nízké informovanosti některých zájemců bylo nutné metodické materiály doplnit o modelové situace a příklady, které usnadní pochopení administrativních a daňových povinností spojených s činností pečující osoby. Tento krok zvýšil srozumitelnost metodiky a přispěl ke snížení právní nejistoty mezi potenciálními poskytovateli péče.**

Na základě evaluačního procesu byla jako klíčové doporučení identifikována potřeba posílení propagace právního statusu pečující osoby. Zvláštní důraz by měl být kladen na návodnou a vizuálně srozumitelnou komunikaci, například formou infografik, které by jednoduše a přehledně vysvětlovaly právní a administrativní aspekty postavení OSVČ v rámci dětských skupin. Efektivní komunikační strategie by měla odstraňovat bariéry, které vznikají z nedostatečné informovanosti, a posilovat

povědomí o praktických aspektech činnosti pečující osoby. **Cílené vysvětlování právního statusu a povinností pečujících osob tak může významně přispět ke zvýšení atraktivity této činnosti a k rozšíření počtu poskytovatelů v systému péče o děti. Tento krok je z pohledu evaluace nezbytný pro udržitelný rozvoj dětských skupin. Nesouvisí však s legislativními změnami, ale s výkladovými problémy dlouhodobě ukotveného právního statusu, jenž lze řešit výkladovou infografikou a dostatečnou osvětou a metodickou podporou.**

2.5.3 Absence systému zastupitelnosti (zjištění – není zajištěna náhrada v případě výpadku péče)

Chybějící mechanismus pro zajištění dočasné náhrady pečujících osob v případě jejich nepřítomnosti může vést ke snížené spolehlivosti služby z pohledu rodičů. Tato situace může podkopat důvěru v stabilitu a kontinuitu SDS. Poskytovatel SDS má povinnost službu omezit či přerušit, po dobu, kdy by mohlo dojít k ohrožení zdraví dětí. Rodiče během omezení či přerušování služby mohou využívat jinou dětskou skupinu, včetně sousedské. Poskytovatel musí v rámci hlášení obsazenosti v souvislosti s příspěvkem na provoz hlásit také přerušování poskytování služby. Po dobu 5 týdnů během roku má nárok na příspěvek, i když je provoz přerušen. Pokud bude SDS uzavřena ve větším rozsahu, nebude mít na příspěvek nárok. Není možné využít náhradní prostory, které nejsou uvedeny v evidenci.

Nábor a zastupitelnost kvalifikovaných pečujících (family day care Systems), je problémem i v zemích, jako je Anglie a Wales, kde nedostatek motivací a nízké příjmy vedou k nízké retenci pracovníků. Modely zavedené v těchto zemích, **například sdílené pečovatelské sítě**, však umožňují **flexibilní zastupitelnost. Jde o výzvy ve střednědobém horizontu s ohledem na kritický nedostatek pečujících osob na trhu práce v ČR a na nedostatek potřebných zdrojů ve státním rozpočtu. Problematiku nelze řešit v krátkodobém horizontu, nicméně ve střednědobém výhledu bude zohledněna v Koncepti MPSV.**

Toto evaluační zjištění identifikuje problém, který je typický i pro zahraniční systémy obdobného charakteru. Přestože identifikovaný problém představuje významnou výzvu, **nebrání plošnému zavedení sousedských dětských skupin, resp. vzniku sítě sousedských dětských skupin.** V České republice zatím nebyla síť sousedských dětských skupin zavedena a nejsou k dispozici informace o její budoucí velikosti ani o zájmu o tuto službu. Vzhledem k tomu **nelze v krátkodobém horizontu vytvořit systém zastupitelnosti** podobný zahraničním příkladům dobré praxe „**sdílené pečovatelské sítě**“. Zavedení takového mechanismu vyžaduje nejen stabilní a fungující síť SDS, ale také důkladnou analýzu její struktury, rozsahu, a především **poptávky po této službě**. Tyto faktory bude možné zohlednit až v další fázi implementace. S ohledem na uvedené skutečnosti bude **problematika zastupitelnosti zahrnuta do střednědobého výhledu a řešena v rámci připravované Koncepte Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV)**. Tento přístup umožní postupné vytvoření podmínek pro zavedení mechanismu zastupitelnosti, který zvýší stabilitu a atraktivitu systému SDS pro rodiče i pečující osoby. Identifikovaný problém tedy nepředstavuje překážku pro plošné zavedení SDS, ale spíše klíčovou výzvu, kterou je nutné adresovat v dlouhodobějším horizontu.

2.5.4 Absence lokální podpory pečujících (zjištění pro metodické vedení)

Absence středního článku podpory, jako jsou regionální koordinátoři, může zvyšovat zátěž na pečující osoby, které se mohou potýkat s problémy v oblasti organizace, administrativy a odborné

asistence. Nedostatečná dostupnost odborné podpory by se pak mohla v některých případech negativně promítnout do kvality a efektivity poskytovaných služeb.

Tento dlouhodobý problém se nevztahuje pouze na sousedské dětské skupiny (SDS), ale obdobné výzvy byly paralelně zaznamenány jak v českých mateřských školách, tak v zahraničních systémech rodinné péče. **Toto evaluační zjištění tedy identifikuje problém, který je typický i pro zahraniční systémy obdobného charakteru. Navzdory této skutečnosti nepředstavuje zásadní překážku pro plošné zavedení sousedských dětských skupin.** Identifikovaný problém bude řešen ve střednědobém výhledu prostřednictvím kontinuálního procesního modelu řízení kvality, který zahrnuje zavádění cílených a systematických opatření. Tento přístup umožňuje adaptivní implementaci opatření, založené na průběžném monitoringu a evaluaci jejich efektivity.

Jednou z možných cest k částečnému překlenutí této situace je například v budoucnu možné využití podpory odborníků (specialistů, psychologů a pediatriů), která byla pilotně testována v zahraničí s pozitivními výsledky. Tento přístup umožňuje poskytovat pečujícím mentoring a konzultace odborníků různých profesí vzdáleně, což může přispět ke zvýšení jejich kompetencí a snížení izolace pečujících osob v SDS.

Současný model SDS (tak, jak je aktuálně předmětem novely zákona o dětských skupinách) lze i přes identifikované nedostatky považovat za optimální pro zahájení plošného provozu zřízení sítě SDS. Dosažení **ideálního nastavení** však bude vyžadovat střednědobý výhled nastavení opatření, během kterého se zaměří na implementaci podpůrných opatření a zlepšení systému podle příkladů z vyspělých zahraničních modelů⁶. Tento přístup umožní překonání identifikovaných rizik bez ohrožení účinnosti novely a zajištění udržitelnosti celého systému.

Pečující osoby v dětských skupinách obvykle pracují samostatně, což vytváří specifické výzvy, **zejména pocit izolace a zvýšenou zátěž spojenou s multifunkčními rolmi pečující osoby.** Tento problém je charakteristický napříč různými zeměmi a ovlivňuje kvalitu poskytované péče i pracovní spokojenost pečujících.

Pro doplnění analytických podkladů evaluace byl realizován desk research, v jehož rámci bylo paralelně ověřováno fungování systému sousedských dětských skupin a testován koncept odvětvového řízení. Tento koncept má za cíl zajistit odbornou a profesionální podporu pečujícím osobám prostřednictvím lokálních pracovišť Úřadu práce. Tato inovace, zakotvená v novele zákona o dětských skupinách, reaguje na klíčové výzvy spojené s plošnou implementací tohoto modelu péče. Podrobněji viz Systémové nastavení.

Pracovníci Úřadu práce budou odborníky s vysokou kvalifikací, přičemž jejich kompetence budou v počáteční fázi průběžně rozvíjeny. Tato náběhová fáze je nezbytná vzhledem k tomu, že zavedení sítě sousedských dětských skupin představuje zásadní inovaci v oblasti péče o děti. **V krátkodobém horizontu bude odborná podpora postupně zaváděna, avšak ve střednědobém horizontu se očekává její plná profesionalizace, která bude odpovídat úrovni podpory poskytované v zahraničních**

⁶ Podpora pečujících osob v zahraničí: V mnoha zemích se tento problém řeší prostřednictvím podpůrných sítí a struktur, které poskytují pečujícím odborné vedení a pravidelné návštěvy. Například: Austrálie a Nový Zéland: Koordinační pracovníci pravidelně navštěvují pečující osoby, poskytují jim profesionální vedení a zajišťují vzdělávací programy pro děti. Švédsko: Pečující spolupracují s pracovníky center a účastní se společných školení a odborných seminářů. Spojené státy americké: Některé státy podporují poskytovatele prostřednictvím regionálních sítí, které zajišťují odborné konzultace a možnosti sdílení zkušeností mezi pečujícími.

modelech. Tento přístup zajistí vysokou kvalitu služeb a zvýší efektivitu a udržitelnost systému sousedských dětských skupin.

2.5.5 Nedostatečná inkluze znevýhodněných dětí, jazyková bariéra pro zahraniční pečující

Současné nastavení systému nepodporuje dostatečně pečující osoby, které chtějí poskytovat péči dětem se specifickými potřebami. Nedostatek adekvátní finanční a metodické podpory může vést k vyloučení těchto dětí z možnosti využívat služeb SDS. Požadavek absolvování kurzů v českém jazyce omezuje zapojení zahraničních pečujících. Tato jazyková bariéra snižuje diverzitu poskytovatelů a potenciální rozsah služby.

Opět jde o problém, který nelze vyřešit v krátkodobém horizontu s ohledem na **stávající možnosti státního rozpočtu**. Nicméně bude hledáno řešení ve střednědobém výhledu státního rozpočtu, abychom směřovali k zahraničním příkladům dobré praxe, případně úpravy legislativy. Například Švédsko klade důraz na inkluzivní charakter péče pomocí vyššího financování na děti se specifickými potřebami a školení pro pečující, což je obdobný cíl, jaký sledují SDS ve střednědobém výhledu. Tento přístup slouží jako příklad pro střednědobý plán rozvoje SDS.

Toto evaluační zjištění identifikuje problém, který je typický i pro zahraniční systémy obdobného charakteru. Navzdory této skutečnosti nepředstavuje překážku pro plošné zavedení sousedských dětských skupin.

2.5.6 Vysoké počáteční investice SDS – náklady spojené s úpravami domácností

Evaluační zjištění prokázala, že významné **náklady spojené s úpravami domácností** podle podmínek stanovených pro poskytování služby sousedských dětských skupin (SDS) představují zásadní finanční bariéru pro potenciální poskytovatele. Tato bariéra je zvláště citelná pro zájemce, kteří plánují poskytovat péči pouze po omezenou dobu. Vstupní náklady potenciálně omezují počet nových poskytovatelů, což představuje riziko pro rozvoj SDS, zejména v sociálně znevýhodněných oblastech. Podrobněji viz příloha.

Jako nástroje k překonání této finanční bariéry byly identifikovány různé formy podpory. Mezi potenciální intervence patří poskytování jednorázových grantů, finančních darů nebo nefinančních nástrojů, jako je zapůjčení nebo darování potřebného vybavení. Tyto podpory mohou výrazně snížit počáteční náklady na zřízení SDS, a tím podpořit jejich vznik i v oblastech s omezenými ekonomickými možnostmi. Nicméně využití dotací z veřejných prostředků je komplikované v případech, kdy se jedná o podporu zařízení v soukromém vlastnictví fyzických osob. Tento aspekt vyžaduje další analýzu a přesné stanovení pravidel pro přidělování dotací. Nefinanční podpora představuje soubor opatření, která snižují finanční zátěž uchazečů a podporují efektivní fungování sousedských dětských skupin (SDS) bez přímého poskytování finančních prostředků. V případech, kdy uchazeči nesplňují požadavky na vybavení prostor, lze vstupní náklady pokrýt alternativními formami podpory, jako jsou dary nebo zapůjčení vybavení. Dary, například ve formě vybavení poskytnutého rodiči, komunitami či charitativními organizacemi, minimalizují přímé finanční náklady a současně posilují zapojení komunity. Zapůjčení vybavení je flexibilním řešením s nízkými náklady, které umožňuje dočasné pokrytí potřeb. Podmínky zapůjčení však musí být upraveny písemnou smlouvou, která jasně specifikuje dobu a podmínky využití.

Pilotní ověřování neposkytlo konkrétní vyčíslení potřebných nákladů pro zřízení SDS, jednak z důvodu zatím nejasných zákonných požadavků, které vyplynou až z přijaté prováděcí vyhlášky na základě přijetí změny zákona, jednak z důvodu, že se pečující z důvodu čekání na legislativu zatím nepřipravují na ostrý provoz sousedské dětské skupiny, v rámci projektové aktivity adaptace nebylo nutné řešit odpočinek dětí a další aspekty, které mohou mít vliv na vstupní vybavení prostor. Bylo však zjištěno, že domácnosti již částečně vybavené pro péči o více dětí mohou mít nižší nároky na další investice. Tento faktor může mít významný vliv na finanční plánování poskytovatelů a na jejich schopnost splnit požadavky služby.

V návrhu vyhlášky, která stanoví požadavky na prostorové a provozní podmínky pro sousedské dětské skupiny je toto zjištění zohledněno při zachování požadavku na bezpečnost provozu, v kterém je pečováno o malé děti. Vysoké vstupní náklady na zřízení SDS představují riziko, které by mohlo být zmírněno prostřednictvím vhodných finančních a nefinančních intervencí. Tyto nástroje mohou nejen zvýšit počet poskytovatelů, ale také podpořit rozvoj SDS v sociálně znevýhodněných oblastech a zajistit jejich dlouhodobou udržitelnost. Výsledky pilotního ověřování však poukazují na potřebu dalšího zkoumání této problematiky, zejména s ohledem na efektivitu jednotlivých forem podpory. Implementace navrhovaných opatření bude klíčová pro překonání identifikovaných bariér a pro rozvoj systému sousedských dětských skupin v České republice. **Navzdory této skutečnosti evaluační zjištění nepředstavuje překážku pro plošné zavedení sousedských dětských skupin. Identifikovaný problém bude řešen ve střednědobém výhledu prostřednictvím kontinuálního procesního modelu řízení kvality, který zahrnuje zavádění cílených a systematických opatření.** Tento přístup umožňuje adaptivní implementaci opatření, založené na průběžném monitoringu a evaluaci jejich efektivity.

2.6 Doporučení

Z pohledu zhodnocení dopadů projektu na cílové skupiny se projekt zaměřil na identifikaci potřeb rodičů ve třech hlavních typech regionů: urbanizované oblasti, venkovské oblasti a sociálně slabé regiony.⁷ Projekt s ohledem na realizaci na Vysočině reagoval na potřeby v daném regionu – tedy SDS byly provozovány v méně urbanisticky osídlených oblastech. Kraj Vysočina měl s ohledem na akcent podpory a realizace sociální politiky v kraji zájem o pilotáž opatření v oblasti služeb péče o děti. Tedy konceptu sousedských dětských skupin. Závěrečná evaluační zpráva usiluje také o zhodnocení, jak navržená služba naplňuje potřeby klientů, k jakému zlepšení u nich dochází a jak k tomuto projekt přispěl.

Navrhované řešení bylo evaluováno ve třech klíčových dimenzích: individuální, organizační a regionální. Rodiče oceňují personalizovanou péči o děti v malých skupinách. Tento přístup umožnil

-
- ⁷ **Urbanizované oblasti:** V těchto regionech byla identifikována potřeba budování infrastruktury a zajištění dostupnosti služeb. Samostatný dokument s návrhem systémových změn doporučuje opatření pro střednědobý až dlouhodobý horizont.
 - **Venkovské oblasti:** Rodiče kladou důraz na flexibilní možnosti péče v blízkosti bydliště, která umožňuje harmonizaci pracovních a rodinných závazků. Samostatný dokument s návrhem systémových změn doporučuje opatření pro střednědobý až dlouhodobý horizont.
 - **Sociálně slabé regiony:** Zde je klíčová dostupnost nízkoprahových služeb a finanční přístupnost. Služby mohou přispět ke snížení sociální izolace a podpoře zaměstnanosti pečujících rodičů.

lepší sociální adaptaci dětí a vyšší spokojenost rodičů. Dílčí poznatky a připomínky rodičů budou zohledněny v návrzích opatření ve střednědobém a dlouhodobém výhledu v závislosti na dostupných zdrojích ve státním rozpočtu.

V organizační rovině byly pečující osoby systematicky školeny, aby byly schopny poskytovat služby odpovídající standardům. To zvýšilo jejich profesní kompetence a posílilo spokojenost s prací. Připomínky k pracovním (provozním) podmínkám byly podrobně zaznamenány a budou předmětem střednědobých až dlouhodobých opatření v závislosti na dostupných zdrojích ve státním rozpočtu. Všechny byly promítnuty do dvou klíčových výstupů projektu „Systémové nastavení“ a „Nová role Úřadu práce“.

Co se týče regionální roviny, model byl reálně přizpůsoben specifikům jednotlivých typů regionů. Například ve venkovských oblastech byla zvýrazněna potřeba komunitního zapojení. Tyto výsledky potvrzují, že projekt odpovídá definovaným potřebám aktérů a přispívá ke zlepšení kvality života všech zúčastněných v rámci tzv. „optimálního modelu“, který odpovídá dostupným zdrojům ve státním rozpočtu.

Co se týče vyhodnocení spolupráce aktérů, tak spolupráce byla hodnocena prostřednictvím kvalitativních rozhovorů a zpětné vazby. **Aktéři oceňovali metodickou podporu a pravidelné konzultace.** Společné workshopy umožnily výměnu zkušeností mezi rodiči, pečujícími a zástupci obcí.

Z realizované aktivity byla identifikována potřeba lepší koordinace mezi regiony, zejména pokud jde o administrativní a legislativní otázky. Na základě těchto poznatků byla vypracována rozsáhlá doporučení pro systémové uchopení SDS v samostatném výstupu projektu.

28

Celkově byla spolupráce hodnocena jako efektivní, což podpořilo implementaci projektu a větší důvěru mezi aktéry navzdory identifikovaným bariérám. Evaluace potvrzuje, že projekt vytvořil základnu pro dlouhodobé partnerství „učící se společnosti“ mezi zúčastněnými stranami, která bude ve střednědobém výhledu zlepšována učením se prací. Jednání probíhala v pravidelných intervalech, byla většinou organizována v předstihu a z dodanými podklady a informacemi, pokud byly známy a vyžadoval to charakter jednání a řešení situace.

Ohledně zhodnocení podpory procesu učení se u všech zapojených aktérů projekt po celou dobu realizace implementoval přístup „learning by doing“. Z výsledků učení v učící se společnosti vzešla následující doporučení, která zahrnují jak oblast tzv. mikroučení, tj. byla vytvořena doporučení pro sérii e-learningových modulů zaměřených na praktické aspekty péče (tento přístup umožní flexibilní vzdělávání pečujících osob a bude ve střednědobém až dlouhodobém výhledu rozšiřován). Aktéři se podíleli,

Co se týče zhodnocení ověření udržitelnosti řešení a podpora ohledně financování byly definovány modely vícezdrojového financování, které zahrnují státní příspěvky a příspěvky od rodičů, tzv. „Optimální model“ odpovídá nyní aktuálním možnostem státního rozpočtu. Navazuje také na zkušenosti z financování stávajících dětských skupin. Co se týče **institucionální podpory byly** s ohledem na roli Úřadu práce definovány parametry institucionální podpory. Úřad práce hraje klíčovou roli v zajištění odborné podpory a monitoringu kvality služeb. Co se týče šíření příkladů dobré praxe, tzv. „Optimální model“ je připraven k implementaci v dalších regionech díky detailně zpracované metodice.

Projekt tak prokázal svou připravenost na rozšíření a dlouhodobé fungování v různorodých podmínkách na národní úrovni.

Z realizace pilotního ověření došlo k potvrzení návrhu nutnosti legislativního zakotvení sousedských dětských skupin jako oficiální formy péče, také zesílenou podporu nízkoprahových a inkluzivních služeb zaměřených na sociálně slabé regiony ve střednědobém a dlouhodobém horizontu a zvýšení alokace finančních prostředků na provozní náklady SDS podle možností státního rozpočtu ve střednědobém až dlouhodobém horizontu jako tzv. „ideální model“. Tyto kroky zajistí trvalou udržitelnost a adaptabilitu služby.

Ohledně zhodnocení procesu realizace projektu v rámci jednotlivých aktivit je nutné zmínit přínos jako vytvoření metodik a nástrojů, které zjednodušují implementaci zavedení sítě Sousedských dětských skupin.

Naopak legislativa a financování byly hlavními překážkami, které však byly řešeny cílenými intervencemi. S ohledem na již zmíněné pilotní pověřování byly hledány cesty, jak za nastavení legislativně uchopených nástrojů realizovat pilotáž péče o dítě v domácnosti.

Doporučení z pilotního ověřování lze uvést jako:

1. **Finanční udržitelnost:** zjištění ohledně nízké nastaveného normativy – 0,8, současně neexistence vstupní dotace na vybavení SDS domácnosti (nebylo zřejmě při pilotním ověřování – neexistence prováděcího předpisu) – tedy zavést vícezdrojové financování, které kombinuje státní dotace, příspěvky rodičů, toto reaguje na finanční neudržitelnost na straně poskytovatelů služby SDS – současně toto závisí na možnostech státního rozpočtu, priorit vlád a celkovému nastavení systému péče o děti a vzdělávacích zařízení ČR

Pozn. ohledně kalkulace SDS v domácnosti – není předpokládána vysoká náročnost na zřízení, je nezbytné vždy ale zajistit prostředí vhodné a bezpečné pro děti

2. **Nastavení služby v oblasti zastupitelnosti** – v současném nastavení není plně zajištěna zastupitelnost s ohledem na charakter služby (udělení oprávnění vázané na omezení a místo) a finanční nastavení – ohledně zjištění lze podle praktického fungování v následujících úpravách právního předpisu navrhnout potřebné úpravy tak, aby byla dostupnost zajištěna (předložit konkrétní návrhy)
3. **Podpora lidských zdrojů:** Zavést kontinuální vzdělávání pečujících osob a podporu nábory kvalifikovaných pracovníků v regionech s nedostatkem personálu – reaguje na zjištění nutnost srozumitelné, místně dostupné metodické podpory, včetně jasné grafické srozumitelnosti, mikroučení – dostupné kurzy, vzdělávání apod., také profesionalizace pracovníků ÚP, jejich systematická odborná podpora
4. **Legislativní stabilita:** Zrychlit proces schvalování novely zákona o dětských skupinách (současně lze uvést stability právních norem, srozumitelnost ohledně právních postavení pečujících osob)
5. **Propagace a osvěta:** Zlepšit informovanost veřejnosti o možnostech SDS prostřednictvím vizuálně srozumitelných materiálů, dostupní metodické materiály, kurzy apod (propojeno viz

výše) – zjištění ohledně dostupnosti relevantních a srozumitelných informací, včetně podpory při získání oprávnění, státního příspěvku a poskytování služby

6. **Systém podpory a monitoringu:** Ve střednědobém horizontu zajistit systematické zapojení Úřadu práce do monitorování kvality a poskytování supervize pečujícími osobám. Vybudovat robustní mechanismy pro zpětnou vazbu a kontinuální zlepšování procesů, toto vychází ze zjištění srozumitelné a dostupné podpory, testování metodiky a nastavení role ÚP.
7. **Individualizace přístupu a regionální podpora:** Ve střednědobém horizontu přizpůsobit metodiku specifickým potřebám jednotlivých regionů, zejména v sociálně slabých lokalitách. Zavést podpůrné mechanismy pro pečující osoby pracující s dětmi se znevýhodněním. Toto je především zjištění dostupnosti v jednotlivých regionech, nicméně vyžádá si hlubší diskuzi k možné právní úpravě (celkově v systému služeb péče o děti, systému vzdělávání apod.), Doporučení EK k barcelonským cílům.
8. **Rozšíření a validace metodiky:** Na základě výsledků pilotních testů pokračovat v plošné implementaci metodiky a zajistit její finální validaci v souladu s legislativními požadavky. zjištění ohledně dostupných kvalitních metodik.
9. **Dostupnost péče s ohledem na podporu dětí se specifickými potřebami** – s ohledem na zjištění pokračovat v možnostech využití SDS i pro tyto děti, také s ohledem na cizí jazyk, případně zajištění odborné osoby, asistenta – bude hledáno řešení ve střednědobém výhledu státního rozpočtu (příklady dobré praxe) a návazné úpravy legislativy,

Dále aby byl systém odborné podpory pečujících osob plně funkční, doporučuje se souhrnně (viz i výše):

- **Zavedení regionálních koordinačních struktur na Úřadu práce:** Inspirace australským modelem, kde koordinační pracovníci zajišťují odborné vedení, pravidelné konzultace a podporu pečujícími osobám v rámci tzv. Odvětvového řízení. Jde o analogickou variantu požadovaného středního článku podpory, který zřizuje MŠMT.
- **Podpora sdílení zkušeností mezi pečujícími osobami:** Vytvoření platformy pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností za účelem zvýšení profesních kompetencí a snížení pocitu izolace.
- **Pravidelné odborné školení:** Zajištění pravidelných školení zaměřených na zlepšení kvality péče, rozvoj profesních dovedností a zvládání specifických výzev práce v sousedských dětských skupinách.

Model sousedských dětských skupin s malým počtem dětí se ukázal jako parametricky vhodný dle novely zákona o dětských skupinách. **Přestože výsledky potvrzují jeho optimální nastavení, implementace vyžaduje vysoké nároky na státní rozpočet a dostupnost lidských zdrojů.** Doporučuje se, jak bylo uvedeno, další sledování dlouhodobých dopadů na vývoj dětí a zajištění podpory pro děti se specifickými potřebami prostřednictvím asistentů. **Dále je nutné plánovat lidské zdroje a finanční**

kapacity ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, aby byl tento model financování dlouhodobě udržitelný.

Díličí závěry potvrzují, že menší kolektivy v sousedských dětských skupinách představují **vhodný model** pro podporu **harmonického rozvoje dětí**. Tento model však vyžaduje cílenou finanční a organizační podporu, která zajistí jeho udržitelnost a rozšíření. Další výzkum a evaluace jsou nezbytné pro optimalizaci parametrů a efektivní využití zdrojů.

Model sousedských dětských skupin se ukázal jako parametricky vhodně nastavený pro děti do tří let, zejména díky malým kolektivům a individualizovanému přístupu. Implementace tohoto modelu (rozvoj sítě SDS v ČR) vyžaduje plánování ve střednědobém výhledu, protože ideální nastavení zahrnuje vysoké nároky na státní rozpočet a dostupnost kvalifikovaných lidských zdrojů na trhu práce. Pro dosažení ideálního modelu se doporučuje ve střednědobém horizontu rozšířit **stávající (optimální) model** na děti se specifickými potřebami za podpory asistenta, a to za předpokladu, že se ve střednědobém, výhledu státního rozpočtu podaří zajistit odpovídající finanční zdroje. Malé kolektivy poskytují **optimální podmínky** pro emocionální, sociální a kognitivní rozvoj dětí, což potvrzuje jejich vhodnost pro širší implementaci v rámci systému předškolní péče v ČR.

Projekt byl po věcné stránce úspěšně dokončen, potvrdil připravenost systému na další rozvoj a implementaci. Identifikovaná rizika budou zohledněna při plošném zavedení, případně jako námět pro další novelizaci. Projekt Sousedské dětské skupiny prokázal, že inovativní formy péče mohou přispět k harmonizaci rodinného a pracovního života. Klíčová zjištění zahrnují potřebu větší podpory pro pečující osoby, rozvoj metodik a pomoc se splněním nutných legislativních podmínek. **Doporučení, jak byla výše zmíněna, zahrnují rozšíření systému podpory, zajištění finanční udržitelnosti a zvýšení kvality prostřednictvím kontinuální evaluace.**

3 Zdroje

Etický kodex evaluátora Formální standardy evaluačního výzkumu (czecheval.cz)

European Education and Culture Executive Agency, Eurydice, *Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe 2023 : early childhood education and care*, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2797/670097>

Furlong, M. (2010). Clear at a distance, jumbled up close: Observation, immersion and reflection in the process that is creative research. In P. Liamputtong (Ed.), *Research methods in health: Foundations for evidence-based practice* (pp. 153–169). South Melbourne, Australia: Victoria Oxford University Press.

How To Do Open, Axial and Selective Coding in Grounded Theory How To Do Open, Axial, & Selective Coding in Grounded Theory — Delve (delvetool.com)

Mays, N., & Pope, C. (1995). Observational methods in health care settings. *British Medical Journal*, 311(6998), 182–184. doi:10.2307/29728110.

Morse, J. M., & Cheek, J. (2014). Making room for qualitatively-driven mixed-method research. *Qualitative Health Research*, 24, 3–5. doi:10.1177/1049732313513656.

Mulhall, A. (2003). In the field: Notes on observation in qualitative research. *Journal of Advanced Nursing*, 41, 306–313. doi:10.1046/j.1365-2648.2003.02514.x.

Murphy, E., & Dingwall, R. (2007). Informed consent, anticipatory regulation and ethnographic practice. *Social Science & Medicine*, 65, 2223–2234. doi:10.1016/j.socscimed.2007.08.008.

Standardy kvality a péče <https://www.mpsv.cz/standardy-kvality-pece>

Váchová, Lucie. Závěrečná zpráva ze supervizních setkání pečujících. Projekt Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin, 2024.

Zatloukal, T. et al. (2023). *Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/2023*. Praha: Česká školní inspekce. Vlastní evaluační nástroje

4 Přílohy

4.1 Příloha 1. Doprovodné dokumenty Ukotvení role Úřadu práce a Systémové nastavení SDS

Tyto přílohy spojené s hodnocením projektu byly zpracovány jako součást projektu a s ohledem na jejich rozsah jsou k dispozici v elektronické podobě. Patří sem zejména následující dokumenty:

- **Doporučení možností ukotvení role Úřadu práce při koordinaci a zajištění předškolní péče v ČR** – tento dokument poskytuje detailní analýzu a návrhy pro efektivní implementaci sousedských dětských skupin v gesci Úřadu práce ČR.
- **Návrh systémových změn: Sousedské dětské skupiny** – strategický dokument věnující se návrhům organizačních, legislativních a finančních opatření pro zavedení sousedských dětských skupin.
- **Sněmovní tisk 716: Novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině** – návrh legislativní změny, která upravuje právní rámec pro poskytování služeb péče o děti v sousedských dětských skupinách.

4.2 Příloha 2. Zadání pro Deník pečující

Deník pečující slouží k zaznamenávání Vašich úspěchů, výzev a profesních posunů během adaptace. Může být dobrým materiálem pro setkání se supervizorkou a pro závěrečný rozhovor s evaluátorkou.

Do deníku prosím zapisujte otevřeně všechny Vaše postřehy, ale respektujte citlivé údaje dětí.

Deník si vedte libovolnou formou, kterou s námi můžete sdílet (online, psaný deník, který nám naskenujete.) Do deníku zaznamenávejte denně (po každém dni s dětmi) své úspěchy, výzvy, otázky, které máte.

Inspirací Vám mohou být tyto oblasti Standardů kvality péče

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pr%C5%AFvodce+standardy+DS_jednostrann%C3%BD+tisk.pdf/ee1d34fa-74e1-9515-cab8-159213bfc9d6 , zejména oblast Péče o dítě a naplňování potřeb dítěte a oblast Provozního zabezpečení. V dokumentu online najdete konkrétní kritéria k jednotlivým oblastem – ta pro Vás mohou být inspirací, čeho si všímat. Kromě toho obsahují Standardy příklady dobré praxe. Níže uvádím příklady otázek, nad kterými se můžete v deníku zamýšlet.

Deník si zaznamenávejte pravidelně, v průběhu 3 měsíců adaptace se pokuste zaměřit na různé oblasti. Nicméně primárním zdrojem Vašich záznamů je Vaše reflexe uplynulého dne s dětmi.

Přeji Vám, aby pro Vás byl deník užitečným nástrojem pro Váš vlastní rozvoj!

4.3 Příklady otázek dle oblastí Standardů kvality péče

4.3.1 Plán výchovy a péče

- Je Váš projekt (plán/plán dne) vhodně sestavený s ohledem na věk dětí?
- Jak Váš projekt (plán/plán dne) zohledňuje individuální potřeby každého dítěte vzhledem k jeho zdravotnímu a psychickému stavu?
- Co Vám pomáhá vytvářet prostředí, které je vstřícné, partnerské a empatické?
- Jak zajišťujete, aby se děti cítily jistě, bezpečně a spokojeně?
- Jaké volíte metody, abyste umožnili dětem dosáhnout jejich plného potenciálu, zejména v kognitivních, sociálních, emocionálních, fyzických a jazykových schopnostech a dovednostech?
- Jaké přístupy se Vám osvědčují, abyste podporovali samostatnost, sebevědomí, zájmy a nadání dětí?
- Je Váš přístup partnerský (založený na dohodě, solidaritě a spolupráci aj.), podněcující (k aktivitě, vlastní volbě aj.), vstřícný (založený na empatii, porozumění a pomoci aj.) a integrovaný (s učením v tematických celcích zahrnujících aktivity z různých oblastí)?
- Jak reagujete na specifické potřeby dítěte, které se projeví až v průběhu docházky?
- Co Vám napomáhá trávit s dětmi co nejvíce času venku?

4.3.2 Adaptace

- Jaké metody volíte pro adaptaci dětí?
- Jak při adaptaci zohledňuje individuální potřeby dítěte?
- Stalo se Vám, že jste zapojili do adaptace rodiče? Jak jste postupovali?

4.3.3 Vývoj dítěte

- Jakými nástroji sledujete a vyhodnocujete vývoj každého dítěte?

4.3.4 Komunikace s rodiči

- Jak si s rodiči sdělujete potřeby a vývoj dítěte?

4.3.5 Dodržování vnitřních pravidel

- Která pravidla Vám napomáhají ke kvalitní činnosti Sousedské dětské skupiny?
- Co se Vám osvědčilo, pokud s rodiči potřebujete komunikovat náhlé změny?

4.3.6 Bezpečnost dětí

- Jaké jsou Vaše příklady dobré praxe pro zajištění bezpečného prostředí z hlediska předcházení úrazu dětí a pečujících osob (kromě check-listu)?
- Jaké jsou Vaše příklady dobré praxe pro zajištění bezpečného prostředí při stravování dětí?

4.3.7 Mimořádné situace

- Máte zpracovaný plán pro nouzové situace? (např. povodeň.) Jak jste s podobnými možnými situacemi seznámili děti?

4.4 Příloha 3. Předloha dotazníku pro rodiče

4.4.1 Reflexe adaptace projektu Sousedské dětské skupiny v oblasti Standardů kvality péče

U následujících oblastí prosím rozepište Vaše hodnocení pečující ve vztahu k Vašemu dítěti. U každé oblasti uveďte, zda se pečující dané oblasti věnoval a jak jste v této oblasti byli jako rodiče spokojeni. Kromě toho můžete uvést další komentář zohledňující individuální situace Vašeho dítěte a jeho potřeby.

Otázka	popis	komentář
<i>Kvalita plánu výchovy a péče.</i> Docházelo podle Vás v průběhu adaptace k rozvoji kognitivních, sociálních, emocionálních a fyzických a jazykových schopností a dovedností dítěte?	otevřená	
<i>Postup při adaptaci dítěte</i> Byly při adaptaci dostatečně zohledněny individuální potřeby Vašeho dítěte? Konzultoval s Vámi pečující postup adaptace?	otevřená	
<i>Komunikace s rodiči dítěte o potřebách a vývoji dítěte</i> Jak hodnotíte komunikaci a vzájemnou domluvu o potřebách a vývoji Vašeho dítěte?	otevřená	
<i>Zde prosím uveďte jakékoliv komentáře a postřehy k průběhu adaptace.</i>	text	otevřená

35

4.4.2 Návrhy a připomínky k chystané podobě služby Sousedské dětské skupiny

Pro jaký věk dítěte byste Sousedskou dětskou skupinu využili? Vyberte všechny možnosti, které odpovídají Vaší volbě.	6 měsíců–1 rok 1–2 roky 2–3 roky 3–5 let 5 let a starší	
Jak často byste Sousedskou dětskou skupinu pro své dítě využili?	denně na celý den denně na půl dne některé dny v týdnu na půl dne	multiple choice

	některé dny v týdnu na celý den	
Odhadněte, kolik hodin týdně byste Sousedskou dětskou skupinu pro své dítě využili	0–9 hodin 10–20 hodin 20 hodin a více	multiple choice
Jakou částku byste mohli za službu Sousedská dětská skupina platit. Prosím, uveďte částku za měsíc při docházce Vašeho dítěte denně na celý den.	0–2000 Kč 2001–3000 Kč 3001–4000 Kč 4001–5000 Kč 5001 a více	multiple choice
Jaká by byla hlavní motivace pro volbu Sousedské dětské skupiny (prosím vyberte jednu převažující motivaci)	individuální přístup k dítěti individuální domluva s pečující možnost péče o dítě mladší 3 let jiné	
Svoji volbu můžete okomentovat.		otevřená
Čemu byste se jako rodič věnoval po dobu času, kdy by Vaše dítě bylo v Sousedské dětské skupině?	péče o mladší dítě vzdělávání zaměstnání volný čas jiné	
Zde prosím uveďte všechny Vaše komentáře a postřehy, které máte k chystané novele.	text	otevřená

4.4.3 Cesta projektem

U každého výroku uveďte, do jaké míry s ním souhlasíte. Svě odpovědi prosím okomentujte v posledním odstavci.

Výrok	5 bodová škála	
V průběhu projektu jsem měl/a jasné informace.		
Požadavky pracovníků MPSV byly srozumitelné.		
Pracovníci MPSV byli nápomocní.		
V průběhu projektu jsem věděl/a, jaká je moje role a jaké kroky budou následovat.		
Moje účast v projektu mi přišel smysluplná.		
Do projektu bych se zapojil/a znovu.		

37

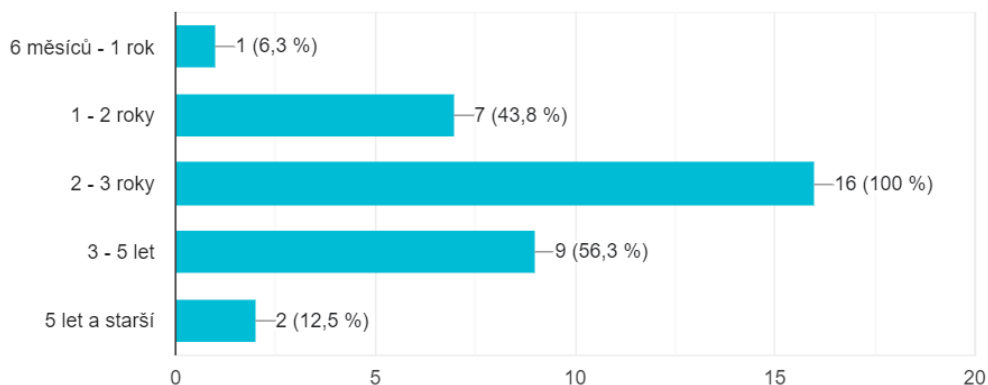
Vaše odpovědi prosím okomentujte. Zde prosím uveďte jakýkoliv komentář či postřeh k průběhu projektu.	text	otevřená
---	------	----------

4.5 Příloha 4. Vybrané odpovědi z rodičovského dotazníku

4.5.1 Návrhy a připomínky k chytané podobě služby Sousedské dětské skupiny

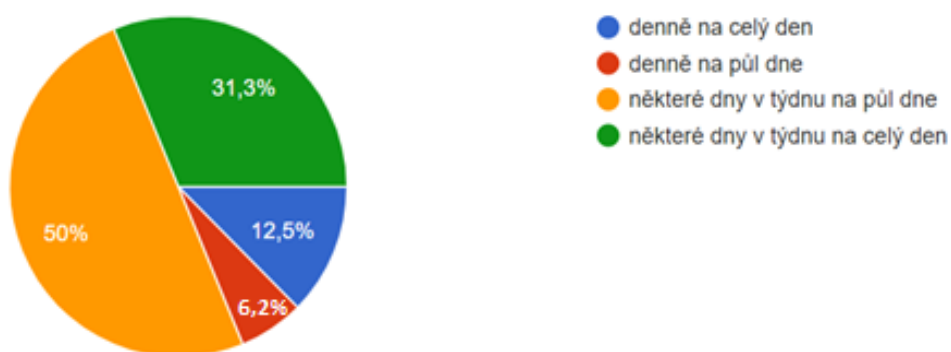
Pro jaký věk dítěte byste Sousedskou dětskou skupinu využili?

Vyberte všechny možnosti, které odpovídají Vaší volbě.

Jak často byste Sousedskou dětskou skupinu pro své dítě využili?

16 odpovědí

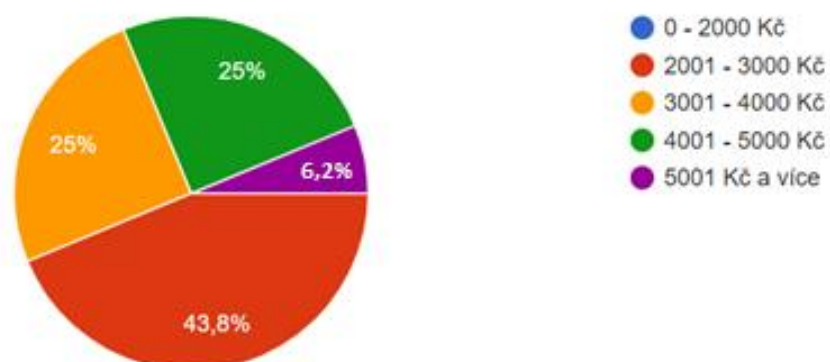
Čemu byste se jako rodič věnoval po dobu času, kdy by Vaše dítě bylo v Sousedské dětské skupině?

16 odpovědí

Jakou částku byste mohli za službu Sousedská dětská skupina platit. Prosím, uveďte částku za měsíc při docházce Vašeho dítěte denně na celý den.

16 odpovědí

4.6 Příloha 5. evaluační otázky v průběžné zprávě – doplnění k k Závěrečné zprávě

Průběžná evaluační zpráva projektu „Sousedské dětské skupiny“ přinesla klíčová zjištění z pilotního testování tohoto inovačního modelu péče o děti. Analýza se zaměřuje na potřeby rodin, optimální podobu služby a názory zapojených aktérů. Průběžná zjištění poukazují na vysokou poptávku po individuálním přístupu, potřebu systémové podpory pro pečující a výzvy v oblasti financování a legislativy.

4.6.1 Detailní odpovědi na evaluační otázky

1. Potřeby dětí a rodičů

- **Děti:** Potřebují malé skupiny, kde je zajištěn individuální přístup, bezpečí a stimulace pro jejich rozvoj.
- **Rodiče:** Hledají flexibilní péči, která umožňuje sladění práce a rodinného života. Dostupnost a férové financování služby jsou klíčové.

2. Ideální podoba služby

- **Struktura:** Malé skupiny (maximálně 4 děti na pečujícího) s možností přizpůsobení potřebám dětí i rodičů.
- **Podpora:** Metodická příprava a průběžná supervize pro pečující.
- **Role samospráv:** ORP/kraje zajišťují koordinaci, supervizi a síťování odborníků.

3. Hodnocení aktuální podoby

- **Pozitiva:** Flexibilita modelu a přístup zaměřený na potřeby dětí.
- **Negativa:** Nedostatek stabilního financování a chybějící právní rámec. Zásadní je zajištění adekvátních odměn a podmínek pro pečující.

Klíčové zjištění a doporučení

1. **Dostupnost služby:** Zajistit rovný přístup bez ohledu na socioekonomický status rodin. Progressivní financování může zajistit přístupnost služby.
2. **Podpora pečujících:** Zavést systém supervize a metodické podpory, včetně možností vzdělávání.
3. **Legislativní ukotvení:** Změny v zákoně o dětských skupinách musí jasně definovat podmínky pro fungování sousedských dětských skupin a jejich financování.
4. **Kvalita péče:** Standardizace a pravidelná evaluace služby, zahrnující monitoring kvality péče a podporu pečujících.

4.6.2 Cíle kvalitativní části evaluace

Cílem bylo zejména zhodnotit **pilotáž služby sousedská dětská skupina**, ověřit funkčnost modelu a jeho soulad se standardy kvality péče a získat **podněty pro legislativní úpravy**, formulovat konkrétních doporučení pro systémové změny.

Východiska evaluace: evaluace se zaměřila na pilotáž inovativního přístupu ke sladování rodinného a pracovního života prostřednictvím sousedských dětských skupin. Hlavním cílem projektu bylo ověřit nové možnosti zlepšení situace cílových skupin, tedy rodičů a pečujících osob, a zjistit, zda tato řešení odpovídají jejich potřebám a přispívají ke zlepšení kvality jejich života.

Hodnocení pilotáže projektu bylo založeno na několika metodologických přístupech, které byly pečlivě nastaveny v úvodní fázi realizace. Mezi hlavní nástroje evaluace patřily desk research, zúčastněné pozorování přímo v sousedských dětských skupinách, polostrukturované hloubkové rozhovory s cílovými skupinami a dalšími aktéry, tematické kontextuální rozhovory, doplňkové dotazníkové šetření zaměřené na změny před a po realizaci projektu, a focus groups. Tyto nástroje umožnily shromáždit data potřebná pro zhodnocení implementace projektu, jeho dopadů a funkčnosti navržených řešení.

Evaluace projektu měla za cíl nastavení a ověření metod sběru dat a současně poskytnout zpětnou vazbu projektovému týmu a partnerům. Průběžná evaluace monitorovala realizaci pilotních aktivit a poskytovala potřebné informace pro úpravy v průběhu projektu. Dopadová evaluace pak hodnotila míru, do jaké projektové aktivity přispěly ke změně chování zapojených aktérů a institucí. Evaluace poskytla odpovědi na klíčové otázky týkající se funkčnosti pilotovaných řešení pro různé aktéry a za jakých podmínek mohou být tato řešení dlouhodobě udržitelná.

Projekt se řídil zásadami designu služeb, jehož cílem bylo přizpůsobit pilotované aktivity tak, aby měly maximální dopad na cílové skupiny a odpovídaly jejich zjištěným potřebám. Tuto část projektu vedli designéři služeb ve spolupráci s interními evaluátory, kteří se podíleli na hodnocení dosažených výsledků. Zjištění evaluace ukázala, že nastavení projektu bylo funkční a odpovídalo potřebám zapojených aktérů.

Pro Ministerstvo práce a sociálních věcí mělo ověření pilotáže významný přínos zejména v oblasti praktického ověření procesů. Zjištění budou využita při přípravě legislativního rámce sousedských dětských skupin. Pro obce a kraje poskytla evaluace podklady pro efektivní nastavení nabídky, která reflektuje poptávku ze strany cílových skupin. Celkově lze hodnotit, že metodologické přístupy a design služeb přispěly k úspěšné realizaci projektu a poskytly cenné poznatky pro jeho budoucí rozvoj.

Byly formulovány evaluační otázky: Jaké jsou potřeby dětí a rodičů od služby Sousedských dětských skupin? Jaká je ideální podoba služby SDS z pohledu dětí, rodičů, pečovatелů? Jak zapojení aktéři hodnotí aktuální podobu Sousedských dětských skupin?

Hodnocení vycházelo ze **Standardů kvality a péče pro dětské skupiny**, přičemž byly aplikovány následující evaluační nástroje:

- **Reflektivní deníky** – pečující zaznamenávali zkušenosti v oblasti péče o děti a provozního zabezpečení.
- **Rodičovský dotazník** – hodnocení pečujících z pohledu rodičů, zaměřené na naplňování potřeb dětí.
- **Reflektivní rozhovory** – prováděné s úředníky ÚP a supervizorkami k analýze personálního zabezpečení.

Kombinace těchto nástrojů umožnila získat kvalitativní i kvantitativní data pro hodnocení všech klíčových aspektů projektu.

4.6.3 Zapojení aktérů

Evaluace zahrnovala všechny klíčové aktéry:

- **Děti** – formou pozorování během návštěv.
- **Rodiče a pečující osoby** – prostřednictvím dotazníků a hloubkových rozhovorů.
- **Institute** – Úřad práce, zástupci ORP a další relevantní odborníci.

4.6.4 Způsob realizace

Rozhovory byly vedeny **polostrukturovaným způsobem**, čímž bylo možné přizpůsobit otázky aktuálním potřebám respondentů. Online forma rozhovorů byla využita u většiny aktérů, s výjimkou rodičů a pečujících, kde bylo preferováno osobní setkání v průběhu návštěv. **Dotazníkové šetření** byla realizována a analyzována v nástroji Google Docs.

4.6.5 Evaluace z pohledu jednotlivých aktérů

Hodnocení projektu zohledňuje přístupy a zpětnou vazbu všech klíčových aktérů: pečujících, rodičů, pracovníků Úřadu práce a realizačního týmu. Evaluační proces byl realizován prostřednictvím dotazníků, hloubkových rozhovorů a reflektivních deníků. Hlavním cílem evaluace bylo získat data k aspektům **inovativosti projektu, pilotáže služby Sousedská dětská skupina a podnětů pro legislativní úpravy**, která přispěla k vytvoření komplexního hodnocení.

4.6.6 Manažerské shrnutí kvalitativního hodnocení průběhu projektu

Evaluace projektu zapojila pečující, rodiče, pracovníce Úřadu práce a realizační tým prostřednictvím různorodých evaluačních nástrojů. Pečující přispěli zpětnou vazbou k vzdělávacím aktivitám a pilotáži služby pomocí reflektivních deníků a hloubkových rozhovorů. Rodiče poskytli svá hodnocení prostřednictvím dotazníků a rozhovorů. Úřad práce i realizační tým hodnotily inovativnost projektu a jeho implementaci na systémové úrovni. Tato data jsou klíčovým podkladem pro návrhy systémových změn a optimalizaci legislativy.

Pečující

- **Zpětná vazba během onboardingů:** Dotazníkové šetření a 14 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů se zaměřením na všechny aspekty projektu.
- **Reflektivní deníky během adaptace:** Strukturované záznamy na základě Standardů kvality a péče v dětských skupinách, pokrývající oblasti péče o dítě a provozní zabezpečení.
- **Závěrečné rozhovory:** Sedm pečujících poskytlo zpětnou vazbu formou hloubkových rozhovorů, které zohledňovaly inovativnost projektu, pilotáž a podněty pro legislativní úpravy.
- Identifikace silných a slabých stránek vzdělávacích aktivit během onboardingů. Reflektivní deníky odhalily výzvy v oblasti péče o dítě a provozního zabezpečení během pilotáže. Hloubkové rozhovory přinesly konkrétní návrhy na legislativní změny, včetně doporučení k flexibilitě provozu a systému podpory pečujících.

Rodiče

- **Závěrečný dotazník:** Vyplnilo 23 rodičů, dotazník zahrnoval všechny aspekty projektu.
- **Polostrukturované rozhovory během návštěv:** Pět rodičů poskytlo zpětnou vazbu k pilotáži služby a legislativním návrhům.

- Dotazníková šetření odhalila celkovou spokojenost s kvalitou služby, ale poukázala na potřebu lepší informovanosti o průběhu pilotáže. Rozhovory přinesly doporučení na zlepšení komunikace mezi poskytovateli péče a rodiči.

Pracovnice Úřadu práce

- **Závěrečný hloubkový rozhovor:** Rozhovor s pracovnící Úřadu práce z kraje Vysočina, zaměřený na inovativnost projektu a pilotáž služby. Rozhovor s pracovnící ÚP potvrdil přínos projektu z hlediska inovace, ale upozornil na nutnost větší spolupráce s veřejnými institucemi při zavádění nového modelu.

4.6.7 Přehled kvalitativní evaluace zapojení jednotlivých aktérů do realizace

Evaluace zahrnuje různé skupiny aktérů, přičemž každá skupina poskytla specifickou zpětnou vazbu na jednotlivé aspekty projektu. Tato data byla systematicky analyzována a využita pro formulaci doporučení.

Způsob sběru dat

- Data byla získávána prostřednictvím **polostrukturovaných rozhovorů, dotazníkového šetření a reflektivních deníků.**
- **Onboardingová fáze** probíhala převážně online, zatímco během adaptace byla preferována osobní interakce s pečujícími a rodiči.
- **Nástroje pro analýzu dat** zahrnovaly kvalitativní metody a digitální nástroje pro zpracování dotazníků.

Evaluace zohlednila perspektivu všech klíčových aktérů, čímž poskytla holistický pohled na projekt. Výsledky evaluace byly klíčové pro formulaci doporučení zaměřených na zlepšení kvality služby, zvýšení její efektivity a podporu legislativních úprav. Tato data slouží jako základ pro budoucí rozvoj konceptu sousedských dětských skupin a jejich systémové zakotvení.

4.6.8 Kvalitativní analýza dat z onboardingů a adaptace

Kapitola analyzuje data získaná z fází onboardingů a adaptace v pilotním projektu sousedských dětských skupin. Onboardingová fáze byla zaměřena na přípravu pečujících a hodnocení domácností, zatímco adaptace testovala samotný provoz služby za přítomnosti rodičů. Data byla sbírána prostřednictvím rozhovorů, reflektivních deníků a dalších evaluačních nástrojů. Analýza zahrnuje pohledy pečujících, hodnocení vzdělávacích aktivit a zpětnou vazbu k metodickým materiálům.

Fáze onboardingů a adaptace poskytly klíčové poznatky pro systémové nastavení služby sousedských dětských skupin. Onboarding přinesl pozitivní zpětnou vazbu od pečujících k online vzdělávacím kurzům a procesům hodnocení domácností. Adaptace ověřila model péče v různých domácnostech a za odlišných podmínek, což umožnilo identifikovat silné stránky i výzvy služby. Získaná data zdůraznila důležitost flexibility, metodické podpory a cíleného výběru pečujících s ohledem na rozmanitost potřeb.

Analýza dat z onboardingů

Vzdělávací aktivity: Pečující kladně hodnotili **online vzdělávací platformu Netventic**, která jim umožnila flexibilní přístup ke kurzům:

- **Výhody online formátu:** Opakovatelnost kurzů a možnost absolvování dle vlastního tempa byly zásadní pro pečující s malými dětmi nebo s jinými závazky.
- **Obsah vzdělávání:** Kurzy poskytly jak teoretické základy, tak praktickou inspiraci pro každodenní péči.
- **Výroky respondentů:** „Netventic byl nejlepší. Kurzy byly profesionální. Taky že jsem si to mohla poslouchat opakovaně a kdy jsem chtěla. Na procházce s dětmi. Netventic mi dal hodně i pro moje děti.“

Posouzení domácností: Proces hodnocení domácností podle **Metodické příručky pro úředníky** byl hodnocen jako srozumitelný a efektivní:

- **Zapojení Úřadu práce:** Úřednice ÚP se podílely na hodnocení domácností a potvrdily funkčnost metodiky.
- **Průběh adaptace prostor:** Drobné nedostatky v domácnostech byly snadno odstranitelné, což usnadnilo zařazení domácností do pilotáže.

Analýza dat z adaptace

Výběr pečujících: Do adaptace bylo zařazeno sedm žen splňujících následující kritéria:

- **Vzdělání:** Šest žen mělo vzdělání odpovídající požadavkům novely zákona.
- **Rozmanitost skupiny:** Byly zohledněny rozdíly v ekonomické situaci, jazykových dovednostech, lokalitě a zkušenostech s péčí o děti.
- **Výroky respondentů:** „Zpracování plánu výchovy a péče bylo užitečné. Pomohlo mi rozmyslet si aktivity a jak je rozdělit do dne.“

44

Provoz služby: Adaptace probíhala v různorodých podmínkách, což umožnilo ověřit funkčnost modelu:

- **Geografické rozložení:** Pilotáž zahrnuje domácnosti ve městech i malých obcích.
- **Různorodí klienti:** Zahrnutí dětí se zdravotním znevýhodněním a dětí z odlišného kulturního prostředí zvýšilo nároky na metodickou podporu pečujících.

Reflexivní deníky: Pečující zaznamenávali zkušenosti z pilotáže do strukturovaných reflexivních deníků, které poskytly cenné poznatky o:

- **Péči o dítě:** Zajištění potřeb dětí v různých situacích.
- **Provozním zabezpečení:** Logistické a organizační výzvy.

Dílicí závěry

- **Flexibilní vzdělávací formáty** jsou zásadní pro úspěšnou přípravu pečujících.
- **Metodická příručka pro hodnocení domácností** byla hodnocena jako efektivní a srozumitelná, doporučuje se její další využívání.
- **Rozmanitost pilotáže** umožnila identifikovat klíčové výzvy v různých podmínkách, což přispěje k systémové aplikaci služby.

4.6.9 Kvalitativní hodnocení fáze adaptace

Fáze adaptace byla realizována v období od srpna 2024 po dobu 15 týdnů jako součást pilotáže služby Sousedská dětská skupina. Tato fáze zahrnovala přímou práci pečujících s dětmi za neustálé přítomnosti rodičů, což ovlivnilo průběh i výsledky adaptace. Závěry z analýzy zdůrazňují pozitivní hodnocení kvality péče i vzdělávacích aktivit, ale také upozorňují na náročnost provozu služby a potřebu zlepšení v oblasti zastupitelnosti pečujících.

Manažerské shrnutí: Fáze adaptace poskytla důležité poznatky o praktickém fungování služby Sousedská dětská skupina. Bylo potvrzeno, že pečující zajišťují kvalitní péči a věnují se rozvoji dětí v různých oblastech. Současně však adaptace odhalila omezení plynoucí z přítomnosti rodičů během pilotáže, což bránilo ověření některých cílů služby, jako je sladování pracovního a rodinného života rodičů. Dále byla identifikována potřeba systémového řešení zastupitelnosti pečujících a úpravy provozní doby služby.

Organizace a průběh adaptace

- Adaptace probíhala v různých prostředích: veřejné parky, knihovny, domácnosti.
- Skupiny zahrnovaly 1–5 dětí ve věku 2–5 let, přičemž děti pečujících byly buď součástí skupiny, nebo umístěny ve školském zařízení.
- Přítomnost rodičů během adaptace byla hodnocena jako zásadní omezující faktor, který měnil chování dětí a komplikoval simulaci reálného provozu po fázi adaptace.
- **Výroky respondentů:** „Když jsou rodiče přítomni, děti se chovají jinak, více se na ně fixují.“

Kvalita péče: Analýza reflektivních deníků a zpětné vazby rodičů ukázala, že pečující poskytovaly kvalitní péči v souladu se Standardy kvality péče:

- Aktivitě rozvíjely kognitivní, sociální, emoční, fyzické a jazykové dovednosti dětí.
- Individuální přístup zohledňoval věk i potřeby jednotlivých dětí.
- Rodiče v dotaznících popisovali pokroky svých dětí, přičemž vyzdvihovali přípravu na vstup do mateřské školy.
- **Výroky respondentů:** „Určitě bylo znát, když jsme do skupinky přijeli již po několikáté. Syn tam už od auta utíkal a těšil se za dětmi.“ „Líbí se mi malovat.“ (dítě během adaptace)

Výzvy v oblasti zastupitelnosti: Adaptace neumožnila vytvořit systém zastupitelnosti pečujících:

- Rodiče by preferovali osobní znalost náhradní pečující předem.
- Pečující navrhovali síťování lokálně blízkých skupin pro případné záskoky.
- **Výroky respondentů:** „Pro rodiče je klíčové vědět, komu by své dítě svěřili v případě nemoci pečující.“

Mentální a fyzická náročnost služby: Provoz služby v domácnosti přinášel pečujícím zvýšenou mentální i fyzickou zátěž:

- Příprava prostoru a materiálů zabírala 1,5–2 hodiny denně.
- Provozní doba 6 hodin denně byla hodnocena jako příliš náročná a pečující preferovali snížení na 4 hodiny.

- **Výroky respondentů:** „Když děti odejdou, tak je potřeba uklidit, přichystat aktivity na další den a domlouvat se s rodiči. Je to práce navíc.“

Supervize: Pečujícím byla během adaptace poskytnuta možnost supervize, která byla hodnocena jako přínosná:

- Online setkání s facilitátorkou nabídla prostor pro reflexi a odbornou podporu.
- **Výroky respondentů:** „Supervize byla strašně dobrá. Diskuse byla řízená a supervizorka nám pomohla dát věcem nadhled.“
- **Důraz na kvalitu a přirozenou výchovu:** Pečující zdůrazňují význam laskavé a přirozené výchovy jako základního principu služby. Rodiče ocenili individuální přístup a atmosféru podporující rozvoj dětí. **Výroky respondentů:** „Péče o děti by měla být naší prioritou. Zázemí, prostor, pečující osoby a vztahy ovlivňují dítě na celý život.“ (Supervize)
- V závěrečné zprávě o supervizních setkáních pečujících supervizorka uvádí: „Navrhovala bych, aby komunikace a podpora plynula vždy z každé jedné strany. Vztah pečujícího a rodičů je dle mého zásadní pro dobré fungování. Zbavila bych Úřad práce tlaku, že musí plnit nějakou intervizní složku a naučila bych pečující, jak dobře komunikovat a nastavovat pravidla hry s rodiči.“

Kvalitativní shrnutí:

- **Flexibilní modely péče:** Přítomnost rodičů během pilotáže omezila možnost ověření skutečné funkčnosti služby, pečující by optimálně nastavili adaptační fázi kratší s postupným vzdalováním se rodičů.
- **Zastupitelnost:** Nutné je systémové řešení pro případ výpadku pečující, včetně možnosti předem poznat záložní pečující.
- **Provozní doba:** Pečující doporučují snížit minimální provozní dobu na 4 hodiny denně, na druhé straně rodiče by uvítali flexibilní dobu přizpůsobenou jejich pracovním povinnostem.
- **Podpora pečujících:** Supervize byla ze strany pečujících vyhodnocena jako velmi užitečná a ocenili by ji jako součást podpory pečujících, na druhé straně odbornice vedoucí supervizi považuje za zásadní dobrou komunikaci s rodiči a vzájemnou podporu v rámci komunity. Je vhodné zaměřit tímto směrem další vzdělávání pečujících osob

4.6.10 Kvalitativní podněty k udržitelnému financování SDS

Rodičovský příspěvek a státní příspěvky: Rodičovský příspěvek: 44 % rodičů uvedlo, že jsou ochotni za denní docházku dítěte zaplatit 2000–3000 Kč, což odpovídá i představě pečujících o přijatelném školném v kraji Vysočina. Nutno však doplnit, že Kraj Vysočina se vyznačuje obecně nízkou výší školného v MŠ, a to jak ve veřejném, tak v privátním sektoru předškolního vzdělávání a péče, což přispívá k jeho dostupnosti pro širší skupinu rodičů. Tyto podmínky odpovídají lokálním ekonomickým možnostem, ale také preferencím a očekáváním rodičů. Výsledky šetření však nelze ve vztahu k SDS zobecňovat na celou ČR.⁸

⁸ Školné v Kraji Vysočina v kontextu ČR: Podle údajů České školní inspekce činila průměrná výše úplaty za předškolní vzdělávání ve veřejném sektoru v Kraji Vysočina 264 Kč měsíčně, což představuje jednu z nejnižších hodnot v celé České republice. Tento údaj je v kontrastu s

- **Zvýšený normativ na děti se znevýhodněním:** Pečující navrhují, aby dítě se znevýhodněním bylo počítáno jako dvě místa ve skupině nebo aby normativ na takové dítě byl navýšen. **Výroky respondentů:** „Bylo vlastně dobře, že jsem si to mohla vyzkoušet. V září, kdyby byly nemocné moje děti i hlídané děti, to se absolutně nevyplatí.“ (Pečující)
- **Pracovní náročnost a odměna:** Pečující upozorňují, že při současném nastavení nedosáhnou na odměnu odpovídající náročnosti práce, zejména pokud nenaplní maximální kapacitu skupiny.

4.6.11 Kvalitativní hodnocení podpory a ukotvení pečujících v SDS

- **Zastupitelnost:** Pilotáž ukázala absenci systému zastupitelnosti, což je zásadní problém pro zajištění kontinuity služby. Rodiče i pečující navrhují vytvoření sítí provázaných skupin a předem dohodnutých záložních pečujících. **Výroky respondentů:** „Pro rodiče je klíčové vědět, komu by své dítě svěřili v případě nemoci pečující.“
- **Podpůrná síť a supervize:** Pečující doporučují ukotvení v podpůrném systému, který by zahrnoval supervize, další vzdělávání a možnost konzultace s odborníky. Supervize byla vyhodnocena jako velmi přínosná a měla by být standardní součástí služby. **Výroky respondentů:** „Supervize byla strašně dobrá. Diskuse byla řízená a supervizorka nám pomohla dát věcem nadhled.“ (Pečující)
- **Důraz na kvalitu a přirozenou výchovu:** Pečující zdůrazňují význam laskavé a přirozené výchovy jako základního principu služby. Rodiče ocenili individuální přístup a atmosféru podporující rozvoj dětí. **Výroky respondentů:** „Péče o děti by měla být naší prioritou. Zázemí, prostor, pečující osoby a vztahy ovlivňují dítě na celý život.“ (Supervize)

Návrhy zapojených rodičů

- Udržitelné financování: Stanovit přiměřené příspěvky od rodičů a adekvátní normativy, zejména pro děti se znevýhodněním.
- Zajištění zastupitelnosti: Vytvořit systém provázaných pečujících skupin pro řešení výpadků.
- Podpůrná síť: Ukotvit pečující v systému, který zahrnuje supervizi, vzdělávání a odbornou podporu.
- Parametry provozu služby: Minimální provozní doba – Pečující preferují zkrácení minimální provozní doby na 4 hodiny denně, což by lépe umožnilo sladění služby s rodinným a pracovním životem.
- Stravování: Některé pečující by uvítaly možnost připravovat jídlo pro děti přímo v rámci skupiny, což neumožňují obecně platné právní předpisy.
- Jazyková pravidla: V novele není jasně stanoveno, zda má pečující komunikovat s dětmi výhradně v českém jazyce, což považují za důležité specifikovat.
- Doprava dětí: V odlehlých lokalitách je nutné upravit podmínky pro přepravu dětí (MHD nebo automobil), například pro účely návštěv knihoven nebo jiných zařízení.

celorepublikovým průměrem, který dosahuje 1147 Kč měsíčně. Pro srovnání, nejvyšší průměrné měsíční úplaty rodiče hradili v Praze (836 Kč) a ve Středočeském kraji (495 Kč). V privátním sektoru bylo školné v Kraji Vysočina rovněž nízké ve srovnání s ostatními kraji. Průměrné měsíční školné činilo 2092 Kč, což odpovídá spodní hranici ochoty rodičů přispívat, jak byla uvedena ve výzkumu. Zdroj: ČŠI, 2023.

- Očkování zvířat: Pečující doporučují povinnost očkování větších zvířat přítomných v domácnosti.